

ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«БОЙОВЕ БРАТЕРСТВО ВЕТЕРАНІВ АТО»
м. Житомир, майдан Корольова, 6

**ЯК ВИЖИТИ
УЧАСНИКАМ БОЙОВИХ ДІЙ
В УМОВАХ МИРНОГО ЖИТТЯ.**
Пам'ятка захисникам України та їх родинам.

м. Житомир

Хочу віддячити всім, хто зробив свій вклад в складання даної пам'ятки. Звісно, її підготовка та підбір матеріалу була на мені, але щоб зібрати всі матеріали в єдине ціле, повинно було працювати багато людей.

По-перше, хочу віддати винне всім співпрацівникам центрального апарату Державної служби в справах ветеранів війни та учасників АТО за ту нелегку працю, яку вони вклали в розробку дорожніх карт з питань, що курує Служба та за здійснення системного контролю за їх виконанням на місцях. Особлива вдяка Голові Служби **ДЕРЕВ'ЯНКО** Артуру Валентиновичу та Першому заступнику Голови Служби **МАЛЬЦЕВУ** Ігорю Всеволодовичу, які вирішують багато практичних питань та питань із вдосконалення нормативно-правових актів щодо справ ветеранів війни та учасників АТО. Подяка керівникам відділів: **ГРИЦУНЬ** Наталії Валеріївні (Відділ соціальної, професійної адаптації та психологічної реабілітації), **МОХА** Олексію Юрійовичу (Відділ забезпечення санаторно-курортним лікуванням та засобами реабілітації), **КУЧУК** Руслану Миколайовичу (Відділ організаційно-методичного забезпечення з питань надання пільг та житлового забезпечення), **БУБЛЕНКО** Юрію Пантелійовичу (Відділ зв'язків з громадськими об'єднаннями), **МАКСИМЧУК** Олександрю Олександровичу (Відділ правової роботи), **САПРИКІНОЇ** Олені Георгіївні (Відділ організаційної роботи, документального забезпечення та контролю).

Крім того, у мене з'явилася можливість долучити до співпраці психолога та психотерапевта Психологічної кризової служби Української асоціації фахівців з подолання наслідків психотравмуючих подій Наталю **ХАРИТОНОВУ**, яка повністю опрацювала розділ «Діти», де йдеться про поведінкові особливості у взаємовідносинах батьків та дітей.

Дякую представникам Житомирської ОДА, «Центра допомоги учасникам АТО» (ЖОДА), «Центра соціальної допомоги учасникам АТО та їх сім'ям», Головного Управління праці і соціального захисту населення Житомирської області за надання необхідної інформації.

Хочеться також віддячити працівникам друкарні «СОНЕЧКО» на чолі із Віктором **КОТВИЦЬКИМ**, який завжди готовий допомогти у вирішенні питань та довіру.

Окрема подяка Олександрю **РАКОВИЧУ**, власнику та генеральному директору «Торговий Дім ПОЛІССЯ-ПРОДУКТ», без фінансової підтримки якого цей проект був би реалізований значно пізніше. З гордістю можу розповісти, що з Олександром Івановичем я знайомий на протязі 16 років, мої шляхи по бізнес-справах багато разів дозволяли з ним спілкуватись, вирішувати питання і жодного разу не виникало сумніву в його порядності як людини та бізнесмену.

Друзі пізнаються на реальних справах, а не обіцянках.

Завідувач сектору Державної служби в справах ветеранів війни та учасників АТО в Житомирській області Валерій Логінов.

ЗМІСТ

1.	Вступ.....	5
2.	Повернення. На що потрібно звернути увагу родині.....	9
3.	Діти.....	13
4.	ПТСР. Коли дійсно потрібна психологічна допомога.....	15
5.	Струс мозку або травматичне пошкодження головного мозку (контузія)	17
6.	Державна підтримка.....	18
7.	Пільги учасникам бойових дій та особам прирівняних до них.....	19
8.	Соціальна та професійна адаптація.....	21
9.	Протезування (ортезування)	23
10.	Санаторно-курортне лікування.....	27
11.	Забезпечення житлом учасників АТО.....	29
12.	Психологічна реабілітація.....	29
13.	Технічні та інші засоби реабілітації в Україні	31
14.	Квартирний облік.....	32
15.	Питання земельних ділянок.....	35
16.	Отримання земельної ділянки під будівництво.....	41
17.	Пошук роботи.....	42
18.	Призначення допомоги по безробіттю.....	43
19.	Оплачувані громадські роботи та інші роботи тимчасового характеру.....	45
20.	Як відкрити власну справу і отримати допомогу для її організації.....	46
21.	Центр допомоги учасникам АТО при Житомирській ОДА ..	48
22.	«Центр соціальної допомоги учасникам АТО та їх сім'ям» м. Житомир.....	50
23.	Вільям Бройлз-молодший «За що ми так полюбляємо війну».....	51
24.	З чого почати після повернення. Практичні рекомендації ..	61
25.	Житлово-будівельний кооператив «УКРОП»	63
26.	Довідник організацій.....	65

ВСТУП.

Парадокс в назві: як вижити учаснику бойових дій в умовах мирного життя...

Проблема в суті: як пояснити тому, хто зміг вижити на війні і повертається до дому, маючи унікальний бойовий досвід, що в мирному житті його досвід нічого не вартий, жертва крові та здоров'я, що він вклав в захист Батьківщини, насправді мало цінується в суспільстві. Що все з чим він мав справу на протязі терміну перебування в зоні бойових дій, повна протилежність тому, з чим ветеран стикається після демобілізації.

Плани на майбутнє і життя після повернення – про це ми розмовляли на війні кожен день. В той момент було таке враження і внутрішня впевненість, що так і буде. Як заклинання звучало: «Все буде добре. Тільки б повернутись. І все стане краще, ніж було...» Але життя інше: повернутись з війни живим без поранень ще не означає повернутись додому психологічно. Травми психологічні непомітні, вони не вимірюються глибиною проникнення кулі чи уламку металу, вони кровоточать ще гірше, бо ми ніколи не позбавимось від власних думок і набутого досвіду. Думок про війну, спогади про життя поряд зі смертю, життя, що продовжувалось з тремтінням секундної стрілки; про життя, яке тривалий час балансувало серед бруду, крові, нервових зльотів та падінь, адреналінових вибухів, самої атмосфери війни ...

Якщо порівнювати швидкість руху часу на війні з мирним життям, то під час бойових дій вимір часу принципово інший: він вимірюється секундою, яку ніхто вже не зможе повернути, як кулю чи снаряд, що вже вийшов зі стволу зброї противника. Вимірюється тим моментом, тим міліметром простору, що відділяє від смерті. Це перший стрес, перший внутрішній дисонанс – ми звикли працювати в просторі відсутності часу та необхідності швид-

ких дій на рівні інстинкту, обмеження інформації, відсторонення від емоцій та глибинного аналізу. Це бойові стреси як система життя під вогнем...

Наслідки цього стресу називаються по науковому: ПТСР – пост-травматичний стресовий розлад. У кожного він проявляється по своєму, в свій час. У кого одразу після особливо запеклого бою, у когось після повернення додому...

Одним з незначних симптомів першого місяця: мозок працює над оцінкою обстановки поряд з вами – пошук місць ймовірного знаходження супротивника та можливостей з його ураження. Прослуховування повітря на наявність ознак пострілів. Це як роздвоєння особистості – розум дозволяє бути серед людей, адекватно реагувати на них, приймати участь у співбесіді, но десь під оболонкою мозку все одно працює проста та зациклена програма пошуку небезпеки. Тому так часто цивільні звертають увагу на наш відсторонений погляд...

Другим симптомом першого часу є неможливість спати в тиші. Ті, хто звук «відключатись» під постійну канонаду, поштовхів та коливання землі від артилерійських ударів, звуки стрілецької зброї, потребують час на адаптацію. Але людина зникає і до тиші.

Перші тижні в тилу вражають відсутністю бойових товаришів, які на фронті завжди поруч, до присутності яких ти звук, на яких можна покласти в небезпеці. Підрозділ на війні – це взагалі згуртована зграя хижаків, яка готова в любий час встати разом та дати відсіч кому завгодно. Стати пліч о пліч, як одна велика незламна сила. В мирному житті все по іншому: у кожного з'являються власні інтереси, затягує рутину повсякденного життя і тепер кожен може по справжньому спиратися лише на себе та родину. Цей стрес середньої тривалості, він створює відчуття власної незахищеності, як би ви стоїте без захисту серед поля, що прострілюється.

Це один з основних симптомів – видіння та сни: нам вважаються неприємні моменти, яких ми намагалися забути або уникнути. Сни можуть вражати реалізмом подій, деталізацією місцевості, обличчями та фігурами хлопців з якими ми виконували завдання, тими, хто загинув поряд. В снах відтворюється вся

військова атмосфера: коливання землі від вибухів, спалахи артилерійського вогню, розчерки трасерів, що летять з обох боків конфлікту. Стріляють в Вас, ви з внутрішнім спротивом уникаєте ураження... Адже во сні Ви можете розуміти, що це нереально, Ви вже не на рубезі вогню, але все одно можете просинатись від різкого викиду адреналіну, з серцем, що колотиться у грудях, в холодному поті...

І так кожду ніч, або через ніч, довгий період часу. Йдуть місяці, півроку, рік... Сни виснажують. Поступово виникає психологічна перевтома. А ще є психологічна травма від того життя, що твориться в тилу і Ви вже спостерігаєте за ними як за чинниками збудження: за державними бюрократами та політиканами, за брудом інформаційної війни, яка викликає додатковий супротив та відторгнення; за сусідами, яким байдуже що йде війна, гинуть наші побратими; за громадянами, що уникають від чоловічого обов'язку захисника... Багато чого можна завжди побачити в тилу... В тилу є виключно меркантильні інтереси, які є повною протилежністю відносинам там, на фронті; вони дисонують з щирою дружбою, теплотою, підйомом, безкорисною підтримкою. І це додаткова внутрішня криза миро сприйняття.

А до цього додаються стреси іншого, побутового рівня: як знайти роботу, вирішити питання нарахування пільг, як отримати земельну ділянку, як відпочити з родиною... А якщо людина була поранена, отримала контузію і має певні проблеми зі здоров'ям – це ще один додаток особливого значення. Втрата працездатності, набуття інвалідності, процес отримання статусу інваліда... Протезування (ортезування)... Не дай Бог.

Ось і виходить, що повернення – це не просто сів до автобуса та вийшов на кінцевій зупинці. Це системний психологічний стрес зміни Вашого миро сприяння, який лише поглиблюється ПТСР з Вашою ж особистою відмінністю.

І пішло - поїхало. Як наслідки погіршення відносин із близьким оточенням: родиною, дітьми, батьками, друзями. Ситуація може вийти з під контролю і вже руйнуються родини... Наші рідні можуть не розуміти того, що ми робили там, для кого ризикували власним життям і кого позбавляли їхнього... Ми також недооці-

нюємо наших дружин, які чекали нас з війни і теж мають індивідуальні стресові розлади.

ПТСР як міна вповільненої дії, може вибухнути в любий час на території Вашого життя: в душі і серці, в родині і дітях... Він має багато проявів: в бурхливій активності, сімейному розладі, зловживанню спиртними напоями, залученням до кримінальних дій, є вже хлопці, які скінчили життя самогубством, випав з «обойми» мирного життя... Вони теж наші втрати про яких ми повинні пам'ятати...

Зрозумійте всі: на війні ми стали іншими. Не просто ветеранами бойових дій, які мають державні винагороди. Ми стали іншими. Можна це не усвідомлювати, але це та ціна, яку ми платимо за спокій інших, в першу чергу, наших рідних...

Повернення до дому – це продовження війни в інших умовах. Війни самого із собою.

Тому КОЖЕН з ветеранів війни-АТО ПОТРЕБУЄ допомоги з адаптації та реабілітації учасників бойових дій, яка в першу чергу включає державні програми.

У пам'ятці «Як вижити учаснику АТО в умовах мирного життя» міститься опис досвіду учасників бойових дій армій світу, типових реакцій військового на психологічну травму; рекомендації, к підготуватися до повернення військового додому, як подолати стрес; наведено ситуації, коли треба звертатися за психологічною допомогою; описано посттравматичний стресовий розлад, як члени родини військового можуть допомогти собі.

Основне призначення цієї пам'ятки – мінімізувати Вам та Вашим рідним часу та зусиль в подоланні труднощів, які з'являться після повернення додому, з практичними рекомендаціями «що робити та куди звертатись» ветеранам АТО Житомирської області.

Вічна пам'ять побратимам, що віддали власне життя при захисті нашої України!

Завідувач сектору Державної служби в справах ветеранів війни та учасників АТО в Житомирській області Валерій Логінов.

ПОВЕРНЕННЯ. НА ЩО ПОТРІБНО ЗВЕРНУТИ УВАГУ РОДИНИ.

1. Ви, Ваші діти, рідні та близькі на порозі нового періоду Вашого життя – життя після війни, етапу поєднання сім'ї. . Ви разом починаєте звикати до спільного життя. Ви можете відчувати, що ніби зовсім не знаєте його. Для відновлення колишньої близькості, довіри і підтримки, необхідно навчитись по новому довіряти одне одному і покладатись один на одного. Ваші очікування можуть не здійснитись і ніхто з Вас у цьому не винен. Події, що трапились у зоні бойових дій змінили всіх Вас.

Ви можете підготуватись до зустрічі вашого вояка:

- Спілкуйтеся з родинами, куди вже повернулися їх воїни. Отримайте інформацію про особливості поведінки їх чоловіків. Беріть до уваги, але не переймайте їх модель взаємовідносин. Розумійте, що кожна родина особлива і возз'єднання родини має індивідуальні риси.

- Якщо у Вас є діти, підготуйте їх також до зустрічі батька. Розкажіть, що в разі нервового зриву батька дитина ні в чому не винна, що тато все одно її (дитину) любить, що цей стан в тата минеться, татові зараз вкрай важко, нам потрібен час, а татові наша любов, допомога та підтримка.

- Пам'ятайте, що дитина також переживає стрес і потребує вашої підтримки. В залежності від віку у дитини можуть бути емоційні порушення (відмові від їжі, млявість, капризування, поганий сон, часті істерики, може відмічатись регрес (поведінка малечі у більш доросліших дітей), пригніченість, безпричинний біль в тілі, протести тощо). В залежності від віку дитини.

2. Ваш вояк нарешті дома! Будь-яка людина, яка повернулася із

зони бойових дій потребує певного часу для нормальної адаптації, і часто декілька місяців, а можливо і пів року і більше. Все індивідуально.

Ваша близька людина повертається з «бойовим» сприйняттям дійсності. Реакція на адаптацію до мирного життя особливо сильна у перші місяці після повернення до дому.

Важливо спробувати різні стилі спілкування. Вояк звик до військового стилю спілкування.. Може бути й таке, що він відмовлятиметься спілкуватись. Дайте йому час зрозуміти та усвідомити важливість для Вас, для дітей та для нього самого спілкування із близькими.

3. Типові фізичні, емоційні та поведінкові реакції бійців:

Фізичні реакції	Особливості мислення
Безсоння, постійна втома	Часті негативні спогади про війну
Проблеми зі шлунком та вживання їжі	Погані сни та кошмари
Головний біль та пітливість при думці про війну	Відчуття сум, самотності, непотрібності.
Пришвидшене серцебиття і дихання.	Почуття провини, сорому, самосуду.
Загострення наявних захворювань.	Нав'язливі думки про безпеку.
	Почуття безнадії щодо майбутнього.
Поведінкові реакції	Емоційні реакції
Труднощі з концентрацією уваги	Злість, ненависть.
Легко лякається, реагує на голосні звуки.	Відчуття беспорядності, страху, нервування.
Постійно насторожі, проявляє надмірну пильність.	Відчуття збудження, схвильованість.
Уникає людей або місць, пов'язаних з травмуючою подією.	Відчуття шоку, оніміння.
Надмірно вживає алкоголь, палить, вживає наркотики.	Неможливість відчувати позитивні емоції.
Має поганий апетит, не дбає про своє здоров'я.	Втрата почуття само зберігання, страху.
Має проблеми з виконанням звичних завдань удома або на роботі.	Легке погіршення настрою, перепади настроїв.

Агресивний стиль водіння авто.	Емоційне «вигорання»
Агресивне ставлення до окремих людей, категорій громадян.	
Можливі позитивні зміни	
Нова особистісна зрілість.	
Більше цінується сім'я та час, проведений разом із сім'єю.	
Почуття впевненості у собі.	
Почуття впевненості у власній родині.	
Розуміння свого покликання та віра у свою справу і власні сили.	
Нова духовна зрілість і переконання. Тому багато поранених бійців бажають повернутися у стрій і продовжувати захищати країну.	

4. Фаза «медового місяця» у відносинах триває досить короткий період. Ейфорія повернення проходить дуже швидко. Це нормально.

5. Ваш чоловік на війні пережив травматичний досвід. Ви за час відсутності чоловіка стикалися з різними проблемами і самостійно вирішували їх. Ви можете не усвідомлювати, але у Вас може бути присутня внутрішня злість за те, що довелося самій справлятися з проблемами за час його відсутності. Ваша самооцінка зростає. Ваше власне життя теж змінювалося, з'явилися нові знайомі та друзі. Проявіть терпіння та розуміння: поступово навантажуйте чоловіка побутовими проблемами, долучайте до рішення проблемних питань. Робіть так, щоб він відчував себе потрібним родині та дітям, відчував власну відповідальність.

6. В окремих випадках постають питання невірності: можливо Вам необхідно обговорити зобов'язання один перед одним у Ваших стосунках.

7. Як почати розмову з вашим військовим.

а) Дайте знати, що Ви зацікавлені почути про його почуття та досвід, але не змушуйте його відповідати: Ви можете зіткнутися з тим, що він не захоче про це говорити. Краще спробувати альтернативний метод як розмова із свідками подій з числа його бойових друзів.

б) Проявляйте розуміння і прийде час, коли він буде готовий висловити свої почуття словами.

- c) Не перебивайте, не зупиняйте, не сперечайтесь, не давайте оцінки його діям, не давайте порад, не вислухавши його уважно. Не використовуйте застарілі кліше по типу: «Війна – це жах»... Такі речі дратують.
- d) Запитуйте про його біль, злість, сум, тривогу.
- e) Не поспішайте . Ваш чоловік повернувся іншою людиною. У Вас «знайомство» з новою людиною. Для відновлення комфортного відчуття поряд одне з одним необхідний певний час.
- f) Під час відвертості робіть додаткові запитання, якщо Вам потрібно знати більше.
- g) Будьте готові і до того, що чоловік взагалі не захоче щось розповідати з бажання залишити спогади в минулому або щоб родина не дізналася про жахи війни. Щоб справитись зі стресом, чоловіки, як правило, ізолюють себе, можуть шукати моральну підтримку у старих друзів або товаришів з якими разом воювали.

8. Експериментуйте з різними стилями спілкування. Ваш чоловік звик до військового стилю розмов і «обмеженого інформування». Можливо йому доведеться заново зрозуміти важливість обміну інформацією. Краще всього працює «непрямий підхід»: використовуйте види діяльності, які спонукають до розмов. Наприклад, спільні прогулянки, спільна робота, спортивні або інтелектуальні ігри. До речі, спільний перегляд телевізору не спряє обміну інформації.

9. Розкажіть вашому чоловіку, що Ви відчуваєте до нього. Він може не розуміти, наскільки сильно Ви за нього переживали. Висловлюйте впевненість, що Вам разом вдасться справитися із цією ситуацією і Ви знову станете щасливою родиною. Кажіть йому, що Ви турбуєтесь за нього, Ви любите його і будете поряд, коли йому може щось знадобиться. Ваша підтримка – найважливіша складова реабілітації та реінтеграції в родину Вашого чоловіка. Ваша підтримка – половина його шляху повернення.

10. В ситуації нервового збудження, нервового зриву, якщо його реакція направлена не на Вас, не робіть зауважень, неповажних характеристик його поведінки. Найкращим заспокійливим є

Ваші обійми, спокій та звернення: «Все добре!». Тільки любов може приборкати реакцію хижаку.

11. Заохочуйте вашого військового до спілкування з бойовими друзями, які теж можуть розказати про власні відчуття. Підтримуйте його у стосунках з іншими, але також давайте йому якійсь час провести наодинці з самим собою. Важливо: встановлюйте баланс із часом, проведеним із родиною.

12. При потребі йдіть на компроміси. Ви обидва маєте бути впевнені, що потреби кожного з вас розуміють та поважають. Тільки відверте спілкування допоможе подолати незбіжні кризи відносин.

13. Не намагайтеся вказувати, що йому «треба» робити. Це може викликати внутрішній супротив. Краще приймати колегіальне рішення з обговоренням проблем. Наприклад, обговоріть та прийміть рішення щодо великої задачі: «Будуємо дачний будинок». Розкладіть завдання на окремі КРОКи та поступово вирішуйте їх: отримання земельної ділянки під садівництво, приватизація ділянки, співпраця з архітектором та ін. Практична діяльність з позитивними зрушеннями відволікає людей від суму та депресії.

14. Якщо злість і гнів приводять до фізичного або психологічного насильства, це стає небезпечним. Відразу ж зателефонуйте комусь зі своїх близьких чи добрих знайомих, переїдьте у безпечне місце та переконайтесь, що діти також у безпеці. При потребі знайдіть власні джерела підтримки.

ДІТИ

Перебування у в зоні бойових дій залишило великий відбиток на серці не лише у вояків, а й у їх дітей. Діти бійців на пряму, але все ж таки стають учасниками тих подій які відбуваються з їх батьками. Діти по телебаченню чи в інтернеті бачать бойові дії, обстріли, поранених бійців, а ще гірше мертвих солдат. Так чи інше вони уявляють, фантазують про перебіг подій в яких перебувають

вояки. Якщо спитати у дітей, що вони відчувають, то у розповідях ми почуємо наскільки вони схвильовані, роздратовані, нестримані у висловлюваннях, а іноді проявляють і агресивність. Після довгоочікуваного повернення тата, а можливо і мами, діти чекають на затишок, любов, турботу. Багато дітей, особливо молодших (5-9 років), бояться турбувати тата, вони з нетерпінням чекають теплих обіймів, гри у футбол чи прогулянки парком разом із татом.

По поверненню боєць має пам'ятати що у його дитини відбулась вторинна (не пряма) травматизація психіки. Відновлення на пряму залежить від того, на скільки Ви готові, як батько захищати свою дитину.

Поради щодо допомоги Вашій дитині:

- піклуйтесь про фізичну та душевну близькість із вашою дитиною, забезпечте їй додаткову увагу (обіймайте, робіть дружні дотики, будьте більше часу поруч із своєю дитиною) тощо.

- усвідомте те що дитина має право на злість; намагайтесь зрозуміти причину гніву та обговоріть це із нею.

- розповідайте дітям про свої почуття до них, тоді і Ваша дитина буде з Вами відвертою. Не оцінюйте почуття, адже вони не можуть бути «правильними» чи не правильними».

- зберігайте звичайний ритм життя, адже життя за графіком, відвідування секцій допоможе дитині подолати нервозність та схвилювання; плануйте події заздалегідь, залучайте дітей до обговорення щодо планування.

- Особливу увагу зверніть на харчування дитини. В цей період у дитини може з'явитись надмірне бажання з'їсти солодкого (цукерки, солодоші, тістечка тощо). Збалансуйте не лише харчування дитини, а й своє. Це стане ознакою чи сигналом дитині що «все гаразд, тато зі мною і він в порядку. У нас все буде добре».

За матеріалами: психолог та психотерапевт Психологічної Кризової Служби Наталія Харитонова.

ПТСР. КОЛИ ДІЙСНО ПОТРІБНА ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА.

«- Коли я лікував хлопців після Першої Мирової війни, жакливіше за все було не скалічене тіло. У них вирвали душу. Я не хочу колись заглянути тобі в очі і не побачити там ні іскри любові, ні іскри життя. Це розіб'є моє серце.» Серіал «Тихий океан», батько добровольця.

Для повернення до звичайного життя потрібно лише час та терпіння. Однак, проблеми, що продовжуються місяцями, впливають на стосунки, роботу та загальне самопочуття. Посттравматичний стресовий розлад – ПТСР – прояви бойового стресу в більш інтенсивній фазі на протязі періоду мирного часу. Це виліковний, але досить серйозний психологічний розлад. Ваш чоловік може намагатися подолати стрес за допомогою алкоголю, наркотиків, емоційного і фізичного дистанціювання або ж самоізоляції. Виникають раптові емоційні вибухи. Наступив час звернення по допомогу.

Складові частини ПТСР:

Проблемна життєва сфера	Емоційні реакції
Сімейні і соціальні відносини	Часті та інтенсивні конфлікти. Частота конфліктів збільшується, час між конфліктами зменшується.
	Прагнення контролювати поведінку інших, ревнощі.
	Покладання відповідальності за конфлікти і проблеми на інших
	Суттєві перепади настрою
	Словесне насильство (приниження, маніпулювання)
	Само руйнівна поведінка або занадто ризикована поведінка, запеклі суперечки
	Вживання психоактивних речовин, алкоголю
Соціальна група	Проблеми на роботі з прогулами, виникнення конфліктів.
	Низька продуктивність.
	Низьке виконання

Емоційна сфера	Переживання травмуючого досвіду. Часті нав'язливі думки, спогади або «картинки» із зони бойових дій. В ситуації переживання присутній подразник, спусковий гачок, який запускає стресову реакцію, змушуючи пережити травмуючу ситуацію.
	Уникнення речей, які нагадують про травматичну подію: людні місця, ситуації.
	Заціпеніння: закриття, відгородження. Стан приховування почуттів, стресових реакцій.
	Депресивні настрої тривають довше та є більш серйозними, ніж звичайний сум або горювання. Симптоми: почуття пригніченості займає більшу частину часу, ніж нормальне світосприяння; втрата інтересу до хобі, занять спортом або іншої активності, що приносила радість і задоволення; постійна втома а бо відсутність сил; відчуття, що справи ніколи не зміняться на краще.
	Насильство і агресія: погрози, лайка, критика, жбурляння предметами, конфлікти, штовханина, бійка.
	Виникає небезпека , що чоловік може завдати шкоди іншим
	Думки про самогубство або самогубство.
	Часта надмірна настороженість або надмірна готовність до агресії.

Визнати проблему буває дуже важко. Ваш чоловік, як сильна людина, може думати, що з проблемою впорається самостійно, що ніхто інший не допоможе, що проблеми розв'яжуться самі по собі або взагалі боїться говорити з кимось про власні проблеми. Однак, емоційні та психологічні проблеми не є ознакою слабкості і жодним разом не свідчать про психічне захворювання. Травми, рани, включаючи психологічні, вражають хоробрих та сильних так само, як і інших людей.

ПТСР може зробити спільне життя з людиною, яка страждає від цього стану, дуже неприємною.

Пошук вирішення проблеми є ознакою сильної і зрілої людини.

Варіанти рішення проблеми:

1) Відвідайте приватного психолога або ж психолога-волонтера. Всі розмови є конфіденційними та регулюються Етичним кодексом психолога і не вносяться у медичну історію. Після спілкування психолог обирає механізм допомоги із врахуванням інтересів людини: психотерапія (не має відношення до психіатричного обліку та лікування), медитації, фізичні вправи. Найбільш ефективний метод допомоги при ПТСР – поведінкова терапія (КПТ), яка передбачає розповідь про свій травматичний досвід знову і знову. До тих пір, поки спогади не перестають бути болючими.

2) Поділіться своїм знанням про ПТСР, але не робіть спроб діагностувати симптоми. Це роблять спеціалісти за допомогою спеціальних тестових методів.

3) Запропонуйте чоловіку відвідати священника. Навіть якщо він невіруючий, візит може принести певні переваги. Пропонуйте свою допомогу, він повинен бачити Вашу підтримку.

СТРУС МОЗКУ АБО ТРАВМАТИЧНЕ ПОШКОДЖЕННЯ ГОЛОВНОГО МОЗКУ (КОНТУЗІЯ)

Вибухи спричиняють поширення вибухової хвилі високого тиску, що спричиняє травматичне ушкодження мозку в черепній коробці. Шоломи не захищають від цієї травми. Від 60% до 80% всіх поранених від будь якого вибуху можуть мати контузію.

Симптоми контузії схожі на ПТСР	Симптоми, специфічні для контузії
Безсоння	Головний біль
Провали в пам'яті	Запаморочення, нудота, блювота
Труднощі із зосередженням, концентрацією	Втомлюваність
Депресія	Погане перенесення шуму, світла

Тривожність	Проблеми із зором
Знервованість	
Нетерплячість	
Імпульсивність	

Більшість військових з неважкою контузією не потребують особливого лікування, симптоми проходять з часом. Через рік близько 10% з контузією ще будуть відчувати негативні симптоми.

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА.

Питання підтримки учасників бойових дій завжди визивала у військових негативну реакцію з точки зору невідповідності законів реаліям життя. Початок війни на Сході дав поштовх для перегляду застарілої законодавчої бази, що ґрунтується на радянській системі, нормативних актів та загального відношення державних посадовців до громадян України. 10 вересня 2014 року за Постановою Кабінету Міністрів України №416 було створено Державну службу у справах ветеранів війни та учасників АТО (надалі ДССВВ АТО), яка розміщена за адресою м. Київ, провулок Музейний, 12.

ДССВВ АТО є центральним органом виконавчої влади України, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України (надалі КМУ) через Міністра соціальної політики і який реалізує державну політику у сфері соціального захисту ветеранів війни та учасників АТО з соціальної та професійної адаптації військовослужбовців, які звільняються або звільнені з військової служби, учасників АТО.

ДССВВ АТО максимум уваги приділяє питанням вдосконалення нормативно-правових актів щодо соціального захисту ветеранів війни та осіб на яких розповсюджується дія Закону України «Про статус ветеранів війни та гарантії їх соціального захисту», інших актів з профільних питань діяльності ДССВВ АТО, реалізації

програм соціального захисту учасників АТО. Більшість завдань ДССВВ АТО носять міжрегіональний та міжвідомчий характер в тісній співпраці з державними органами в регіонах. Тому в кожній області створено територіальні підрозділи, в тому числі і Житомирській області.

Адреса Сектору ДССВВ АТО в Житомирській області:

м. Житомир, майдан Корольова 3/14, кабінет 114 (під'їзд, що з боку вулиці Велика Бердичівська, від Міської Ради). Міський телефон: **(0412) 422_384**

ДССВВ АТО веде облік учасників АТО в Єдиному реєстрі.

ДССВВ АТО є відповідальним виконавцем шести бюджетних програм різної спрямованості:

1. Соціальна та професійна адаптація;
2. Забезпечення санаторно-курортним лікуванням;
3. Забезпечення житлом учасників АТО, які втратили функціональні можливості нижніх кінцівок;
4. Здійснення заходів щодо надання соціальної та психологічної допомоги центрами соціально-психологічної реабілітації населення;
5. Заходи з психологічної реабілітації постраждалих учасників АТО;
6. Забезпечення протезування та ортезування виробами підвищеної функціональності за технологіями виготовлення, які відсутні в Україні.

ПІЛЬГИ УЧАСНИКАМ БОЙОВИХ ДІЙ ТА ОСОБАМ ПРИРІВНЯНИХ ДО НИХ.

Пільги у сфері комунальних послуг:

- 75% знижку плати за користування житлом (21 кв м загальної площі житла на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати; та додатково 10,5 кв м на сім'ю).
- 75% знижку плати за користування комунальними послугами

ми (газом, електроенергією та іншими послугами).

- 75% знижку вартості палива, в тому числі рідкого, в межах норм, встановлених для продажу населенню, для осіб, які проживають у будинках, що не мають центрального опалення.

- Позачергове користування всіма послугами зв'язку та позачергове встановлення на пільгових умовах квартирних телефонів (оплата в розмірі 20% від тарифів вартості основних та 50% додаткових робіт). Абонементна плата за користування телефоном встановлюється у розмірі 50% від затверджених тарифів (пільговик має бути абонентом).

Ви маєте право безкоштовно користуватись:

- ✓ Усіма видами міського пасажирського транспорту (крім таксі)
- ✓ Автомобільним транспортом загального користування у сільській місцевості.

- ✓ Залізничним і водним транспортом приміського сполучення.
- ✓ Автобусами приміських і міжміських маршрутів, у тому числі районних, обласних та міжобласних незалежно від відстані та місця проживання.

- ✓ Безоплатний проїзд один раз на два роки (туди і назад) залізничним, водним, повітряним або міжміським автомобільним транспортом, незалежно від наявності залізничного сполучення, або проїзд один раз на рік (туди і назад) вказаними видами транспорту з 50% знижкою.

Документом, що посвідчує право на безоплатний проїзд є «ПОСВІДЧЕННЯ УЧАСНИКА БОЙОВИХ ДІЙ» та лист талонів на проїзд міжміським транспортом.

При порушенні права на безкоштовний проїзд – викликайте поліцію!!!

Державна допомога під час навчання:

Держава гарантує учасникам бойових дій та їхнім дітям, у тому числі дітям, які навчаються за денною формою навчання у професійно-технічних закладах, до закінчення навчальних закладі, але не довше ніж до досягнення ними 23 років, державну цільову підтримку для здобуття професійно-технічної та вищої освіти у державних та комунальних навчальних закладів.

Державна цільова підтримка надається у вигляді:

- Повної або часткової оплати навчання за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів – пільгових довгострокових кредитів для здобуття освіти.
- Соціальної стипендії
- Безоплатного забезпечення підручниками
- Безоплатного доступу до мережі Інтернет, систем баз даних у державних та комунальних навчальних закладах
- Безоплатного проживання в гуртожитку
- Інших заходів, затверджених Кабінетом Міністрів України

СОЦІАЛЬНА ТА ПРОФЕСІЙНА АДАПТАЦІЯ.

З моменту набуття статусу ветерана війни учасник АТО набуває право на отримання послуги з безоплатної соціальної та професійної адаптації.

Соціальна та професійна адаптація це:

курси цільового призначення – підвищення кваліфікації з метою вивчення нового обладнання, виробів, товарів, матеріалів, послуг, сучасних технологічних процесів, засобів механізації й автоматизації, що використовуються на виробництві, правил і вимог їх безпечної експлуатації, технічної документації, ефективних методів організації праці, питань економіки та фінансів, законодавчих та інших нормативно-правових актів тощо;

професійне навчання – первинна професійна підготовка, перепідготовка, отримання іншої спеціальності на основі здобутого раніше освітнього рівня, підвищення кваліфікації та спеціалізації, спрямовані на здобуття або удосконалення професійних знань, умінь та навичок.

Для отримання такої послуги необхідно **звернутися до районного управління соціального захисту населення за місцем реє-**

страції або місцем фактичного проживання.

Бійцю запропонують заповнити заяву. **До заяви необхідно додати такі документи:**

- копія посвідчення учасника бойових дій або інваліда війни;
- копія 1 із документів, що підтверджує безпосереднє залучення до виконання завдань АТО в районах її проведення.

Таким документом можуть бути:

✓ наказ АТЦ при СБУ або інший документ, який підтверджує залучення особи до виконання завдань АТО в районах її проведення;

✓ довідка про безпосередню участь особи в АТО, згідно з додатком 1 або 2 до Порядку надання статусу УБД особам, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в АТО, забезпеченні її проведення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 413;

✓ рішення відомчої (або міжвідомчої) комісії про встановлення особи статусу УБД, як такої, що захищала незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брала безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення;

✓ довідка про обставини травми (для осіб, які отримали поранення внаслідок бойових дій в районі проведення АТО);

✓ витяг із протоколу засідання ВЛК про встановлення причинного зв'язку захворювань, поранень, контузій, травм, каліцтв у колишнього військовослужбовця (для осіб, яким встановлено інвалідність).

✓ наказ АТЦ при СБУ або інший документ, який підтверджує залучення особи до виконання завдань антитерористичної операції в районах її проведення;

✓ довідка про безпосередню участь особи в АТО, згідно з додатком до Порядку надання статусу учасника бойових дій особам, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в АТО, забезпеченні її проведення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 413;

✓ рішення відомчої (міжвідомчої) комісії про встановлення особи статусу УБД, як такої, що захищала незалежність, суверенітет

та територіальну цілісність України і брала безпосередню участь в АТО, забезпеченні її проведення.

До уваги бійця:

Професійне навчання здійснюється за денною, вечірньою, очно-заочною, дистанційною, екстернатною формами навчання, з відривом і без відриву від виробництва та за індивідуальними навчальними планами.

Строк професійного навчання не може перевищувати 12 місяців, а підвищення кваліфікації шляхом навчання на курсах цільового призначення установлюється від 20 до 500 годин. Професійне навчання учасників АТО може здійснюватися у групах чисельністю не більше 30 осіб, а також на умовах включення їх до складу груп слухачів, що формуються навчальним закладом.

Після успішного завершення повного курсу навчання учасники АТО отримують документи державного зразка, а після підвищення кваліфікації на курсах цільового призначення учасники АТО отримують посвідчення встановленого зразка.

Фінансування зазначених послуг розпочато з січня 2016 року.

Також боєць має можливість пройти професійне навчання у навчальному закладі, який їм обрано самостійно.

Інформаційно-консультативні послуги можна отримати за номером телефону:

(044) 281_0831 або електронною адресою: vpr2014@ukr.net; vpr@dsvv.gov.ua

ПРОТЕЗУВАННЯ (ОРТЕЗУВАННЯ)

Протезування учасників АТО в Україні здійснюється за рахунок коштів державного бюджету та є першочерговим незалежно від встановлення інвалідності на підставі рішень ВЛК.

Механізм забезпечення учасників АТО за новітніми технологіями та технологіями виготовлення, які відсутні в Україні визначений Порядком протезування (ортезування) виробами підвищеної функ-

ціональності за технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, окремих категорій громадян, які брали участь в АТО та/або забезпеченні її проведення (здійсненні заходів, пов'язаних з попередженням, виявленням і припиненням терористичної діяльності) і втратили функціональні можливості кінцівки або кінцівок, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 518 (далі – Порядок).

За новітніми технологіями та технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, учасники АТО забезпечуються протезуванням через Державну службу України у справах ветеранів війни та учасників антитерористичної операції (далі – Служба).

Порядком передбачено:

- безоплатне забезпечення учасників АТО протезуванням (ортезування) виробами підвищеної функціональності за технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, включаючи витрати на проїзд, проживання, харчування учаснику АТО та супроводжуючої особи (у разі потреби),

- оплату витрат на заміну куксо приймача та оплату післягарантійного ремонту протезного виробу;

- безоплатне забезпечення лікувально-тренувальним протезом у разі необхідності, виготовленим вітчизняним виробником, на строк, необхідний для формування кукси (1-12 міс.).

Довідково: У зв'язку з підвищенням витрат на протезування, що пов'язане із підвищенням курсу валют на ринку, Службою три рази розроблялися зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 01.10.2014 № 518 щодо збільшення розміру грошової допомоги (на цей час це до 1800 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, установленого на момент укладання договору) (**постанови Кабінету Міністрів України від 04.02.2015 № 39, від 08.07.2015 № 465 від 12.08.2015 № 590**).

Вартість заміни приймальної гільзи (куксо приймача) та післягарантійного ремонту протезно-ортопедичного виробу підвищеної функціональності не може перевищувати 150 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, установленого на момент

укладання договору (на цей час це 217500 гривень). У разі потреби розмір грошової допомоги може бути збільшений у 2 рази (до 435 000 гривень).

У разі перевищення встановлених розмірів грошової допомоги учасник АТО або його законний представник може здійснити доплату різниці за рахунок власних коштів або інших не заборонених законодавством джерел шляхом перерахування відповідних коштів на спеціальний рахунок Служби, відкритий у Казначействі, для їх подальшого перерахування закордонному підприємству, що здійснюватиме протезування (ортезування).

Куди звертатися:

Учасник АТО або його законний представник подає документи особисто або надсилає поштою на адресу Служби: проулок Музейний, 12, м. Київ, 01001.

Перелік документів, які подаються до Служби:

- заява;
- копія паспорта або іншого документа, що посвідчує особу;
- копія ідентифікаційного коду (крім фізичних осіб, які відмовилися від отримання ідентифікаційного коду та мають відповідну відмітку у паспорті);
- направлення на забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації, видане відповідно до Порядку забезпечення ТЗР, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2012 р. № 321, яке учасник АТО отримує у структурному підрозділі з питань соціального захисту населення за зареєстрованим місцем проживання або фактичним місцем проживання відповідно до довідки про взяття на облік (для осіб, що переселилися з тимчасово окупованої території);
- рішення військово-лікарської комісії про потребу у протезуванні (ортезуванні);
- витяг з історії хвороби за формою первинної облікової медичної картки №027/0.
- фото- та відеоматеріали кукси та наявного об'єму рухів.

Механізм здійснення протезування за кордоном:

Розгляд документів щодо протезування (ортезування) учасника антитерористичної операції, який втратив функціональні можли-

вості кінцівок, здійснюється експертною групою, утвореною при Службі (далі - експертна група).

Строк розгляду документів експертною групою не може перевищувати 25 робочих днів з дати отримання (надходження поштою) від учасника антитерористичної операції, який втратив функціональні можливості кінцівок, або його законного представника всіх необхідних документів.

Під час зазначеного строку експертна група опрацьовує питання щодо протезування (ортезування) учасника АТО, який втратив функціональні можливості кінцівок, в Україні або здійснює пошук закордонного надавача спеціалізованої допомоги і з'ясовує з ним конструкцію та комплектацію виробу підвищеної функціональності за технологіями виготовлення, які відсутні в Україні.

Протезування учасника антитерористичної операції здійснюється закордонним надавачем спеціалізованої допомоги у разі відсутності в Україні спеціалістів, які мають відповідну кваліфікаційну підготовку і позитивний практичний досвід виготовлення конструкцій (технологій) заявлених виробів.

Підготовка учасника АТО до протезування (ортезування) за кордоном здійснюється у клініці УкрНДІпротезування (м. Харків) або в інших закладах охорони здоров'я.

На цей час механізм забезпечення протезуванням (ортезуванням) виробами підвищеної функціональності учасників антитерористичної операції потребує вдосконалення.

Службою розроблено проект постанови Кабінету Міністрів України "Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2014 р. № 117 і від 01 жовтня 2014 р. № 518". Проектом акту передбачається, зокрема, механізм організації протезування та ортезування виробами підвищеної функціональності за новітніми технологіями в Україні, який прийнято Кабінетом Міністрів України 24.02.2016 року (Постанова КМУ №172).»

Інформаційно-консультативні послуги можна отримати за номерами телефонів:

(044) 281_0849, (044) 281_0839 або електронною адресою: dsiv_pilga@ukr.net dsiv_або pilga@dsvv.gov.ua

САНАТОРНО-КУРОРТНЕ ЛІКУВАННЯ.

Механізм забезпечення учасників АТО санаторно-курортним лікуванням визначено Порядком використання коштів, передбачених у державному бюджеті на забезпечення постраждалих учасників АТО санаторно-курортним лікуванням, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 31.03.2015 № 200.

Дія цього Порядку не поширюється на осіб, зазначених у Порядку забезпечення санаторно-курортними путівками деяких категорій громадян структурними підрозділами з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві держадміністрацій, виконавчими органами міських рад, затвердженому постановою КМУ від 22 лютого 2006 р. № 187, та Порядку забезпечення санаторно-курортними путівками до санаторно-курортних закладів військовослужбовців, ветеранів війни, ветеранів військової служби, органів внутрішніх справ та деяких інших категорій осіб і членів їх сімей, затвердженому постановою КМУ від 27 квітня 2011 р. № 446.

Структурні підрозділи з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві держадміністрацій, виконавчі органи міських рад (далі - органи соціального захисту населення) забезпечують осіб безоплатними путівками до санаторно-курортних закладів відповідно до цього Порядку згідно з медичними рекомендаціями в порядку черговості та в міру надходження путівок:

- 1) учасників бойових дій - щороку строком на 18-21 день;
- 2) інвалідів війни - позачергово щороку строком на 18-21 день;
- 3) інвалідів із захворюваннями нервової системи (з наслідками травм і захворюваннями хребта та спинного мозку) - відповідно до медичних рекомендацій, з них:

I та II груп - до санаторіїв спінального профілю з лікуванням строком на 35 днів;

III групи - до санаторіїв неврологічного профілю з лікуванням строком на 18-21 день.

У разі коли особа має право на забезпечення путівкою за

кількома законами, їй надається право вибору в забезпеченні путівкою за одним із них.

Куди звертатися: до управлінь соціального захисту населення за зареєстрованим місцем проживання або фактичним місцем проживання відповідно до довідки про взяття на облік (для осіб, що переселилися з тимчасово окупованої території).

Для взяття на облік особа чи її законний представник подає: заяву, медичну довідку лікувальної установи за формою № 070/о, копію посвідчення учасника бойових дій або інваліда війни та документ, що підтверджує безпосереднє залучення особи до виконання завдань антитерористичної операції в районах її проведення.

Таким документом може бути один із нижчезазначених (оригінал або його копія):

- наказ АТЦ при СБУ або інший документ, який підтверджує залучення керівництвом АТО особи до виконання завдань АТО в районах її проведення;

- довідка про безпосередню участь особи в АТО, згідно з додатком 1 або 2 до Порядку надання статусу УБД особам, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в АТО, забезпеченні її проведення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 413;

- рішення відомчої (міжвідомчої) комісії про встановлення особі статусу УБД, як такої, що захищала незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брала безпосередню участь в АТО, забезпеченні її проведення;

- довідка про обставини травми (для осіб, які отримали поранення внаслідок бойових дій в районі проведення АТО);

- витяг із протоколу засідання центральної ВЛК про встановлення причинного зв'язку захворювань, поранень, контузій, травм, каліцтв у колишнього військовослужбовця (для осіб, яким встановлено інвалідність).

У разі неможливості учасника АТО надати один із вказаних документів, структурний підрозділ соціального захисту населення може надіслати до Служби запит, до якого додає список осіб да-

ного регіону за формою (додається), для отримання інформації з Єдиного державного реєстру учасників АТО щодо встановлення таким особам статусу учасника бойових дій.

Під час подання копій посвідчень, передбачених абзацом першим пункту 5 Порядку, особи надають їх оригінали для огляду.

Контактні дані відділу забезпечення санаторно-курортним лікуванням та засобами реабілітації ДССВВ АТО:

Керівник відділу: Моха Олексій Юрійович

Міський номер: **(044) 281_0849, (044) 281_0839**

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТЛОМ УЧАСНИКІВ АТО.

Учасник АТО має право на першочергове (позачергове) забезпечення жилою площею осіб, які потребують поліпшення житлових умов (перебувають на квартирному обліку) відповідно до бюджетних призначень.

Інформаційно-консультативні послуги можна отримати за номерами телефонів:

(044) 281_0856, (044) 281_0854 або електронною адресою: oks_dsiv@ukr.net або pilga@dsvv.gov.ua

ПСИХОЛОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ.

З моменту набуття статусу ветерана війни учасник АТО набуває право на отримання послуги з безкоштовної психологічної реабілітації.

Для отримання такої послуги необхідно **звернутися до районного управління соціального захисту населення за місцем реєстрації або місцем фактичного проживання.**

Бійцю запропонують заповнити заяву.

До заяви необхідно додати такі документи:

- копія посвідчення учасника бойових дій або інваліда війни;
- копія документа, що підтверджує безпосереднє залучення до виконання завдань антитерористичної операції в районах її проведення.

Таким документом можуть бути:

- наказ АТЦ при СБУ або інший документ, який підтверджує залучення особи до виконання завдань АТО в районах її проведення;
- довідка про безпосередню участь особи в АТО, згідно з додатком 1 або 2 до Порядку надання статусу учасника бойових дій особам, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в АТО, забезпеченні її проведення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 413;
- рішення відомчої (або міжвідомчої) комісії про встановлення особі статусу УБД, як такої, що захищала незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брала безпосередню участь в АТО, забезпеченні її проведення;
- довідка про обставини травми (для осіб, які отримали поранення внаслідок бойових дій в районі проведення АТО);
- витяг із протоколу засідання ВЛК про встановлення причинного зв'язку захворювань, поранень, контузій, травм, каліцтв у колишнього військовослужбовця (для осіб, яким встановлено інвалідність).

Боець отримає **направлення** на реабілітацію, в якому будуть зазначені дата початку та дата закінчення терміну реабілітації.

Учасник АТО має прибути до реабілітаційної установи у строк, вказаний у направленні.

Звертаємо увагу на те, що для отримання психологічної реабілітації жодних документів в медичних установах оформлювати **не потрібно**.

Інформаційно-консультативні послуги можна отримати за номером телефону:

(044) 281_0831 або електронною адресою: vpr2014@ukr.net;
vpr@dsvv.gov.ua

ТЕХНІЧНІ ТА ІНШІ ЗАСОБИ РЕАБІЛІТАЦІЇ В УКРАЇНІ

Механізм забезпечення учасників АТО технічними та іншими засобами реабілітації визначено Порядком забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації інвалідів, дітей-інвалідів та інших окремих категорій населення, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 05.04.2012 № 321 (далі – Порядок забезпечення ТЗР).

Порядком забезпечення ТЗР передбачено першочергове безоплатне забезпечення учасників АТО технічними та іншими засобами реабілітації незалежно від встановлення інвалідності на підставі рішень військово-лікарських комісій.

Основні види ТЗР:

– **протезно-ортопедичні вироби** (системи ортезів на хребет, системи ортезів на верхні та нижні кінцівки, системи протезів верхніх та нижніх кінцівок, ортопедичне взуття);

– **спеціальні засоби для самообслуговування та догляду** (наколінники, налокітники, рукавиці, подушки проти пролежневів, крісла-стілці туалетні, сидіння на унітаз, сидіння для ванни та душу, підставки для ванни);

– **засоби для пересування** (крісла колісні кімнатні та дорожні, крісла колісні з електричним приводом);

– **допоміжні засоби для особистої рухомості, переміщення та підйому** (палиці, милиці, ходунки);

– **меблі та оснащення** (столі, меблі для сидіння, ліжка, матраци проти пролежневів, перила та поручні, брусся, опори, поручні).

Учаснику АТО або його законному представнику необхідно подати документи до органу соціального захисту населення за зареєстрованим місцем проживання учасника АТО або фактичним місцем проживання відповідно до довідки про взяття на облік (для осіб, що переселилися з тимчасово окупованої території).

Перелік необхідних документів для отримання ТЗР

– паспорт (копія та оригінал);

– ідентифікаційний код (копія та оригінал);

– рішення військово-лікарської комісії чи висновок лікарсько-консультативної комісії про потребу у забезпечення необхідним виробом;

– витяг з наказу командира військової частини (начальника територіального підрозділу) або довідка про обставини травми (поранення, контузії, каліцтва), видана командиром військової частини (начальником територіального підрозділу), з відомостями про участь в антитерористичній операції (для учасників АТО, яким не встановлено інвалідність).

Працівники органів соціального захисту населення:

– проведуть ґрунтовну консультацію щодо забезпечення ТЗР;

– ознайомлять з каталогами ТЗР;

– ознайомлять з відповідним переліком протезно-ортопедичних підприємств, які виконують індивідуальні заявки на **безкоштовне** виготовлення ТЗР;

– представлять направлення на забезпечення необхідними ТЗР.

Учасник АТО (його законний представник) обирає протезно-ортопедичне підприємство, на якому буде проведено протезування (ортезування) або забезпечено необхідним технічним засобом реабілітації.

На обраному заявником підприємстві, буде проведено огляд учасника АТО та подальший супровід із надання протезно-ортопедичної допомоги.

КВАРТИРНИЙ ОБЛІК.

Відповідно до статті 60 Житлового кодексу Української РСР Постановою Ради Міністрів Української РСР і Української Республіканської Ради Професійних Спілок від 11 грудня 1984р. N 470 затверджені Правила обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, і надання їм жилих приміщень в Українській РСР (далі – Правила).

КРОК 1: Квартирний облік громадян, які потребують поліпшення житлових умов, здійснюється:

- у виконавчому комітеті районної, міської, районної в місті, селищної, сільської Ради народних депутатів.
- на підприємствах, в установах, організаціях, що мають житловий фонд і ведуть житлове будівництво.

Потребуючими поліпшення житлових умов визнаються громадяни:

- які забезпечені жилою площею нижче за рівень, що визначається виконавчим комітетом обласної, міської Рад народних депутатів разом з радами профспілок;
- які проживають у приміщенні, що не відповідає встановленим санітарним і технічним вимогам;
- які хворіють на тяжкі форми деяких хронічних захворювань, у зв'язку з чим не можуть проживати в комунальній квартирі або в одній кімнаті з членами своєї сім'ї;
- які проживають за договором піднайму жилого приміщення в будинках державного або громадського житлового фонду чи за договором найму жилого приміщення в будинках житлово-будівельних кооперативів;
- які проживають не менше 5 років за договором найму (оренди) в будинках (квартирах), що належать громадянам на праві приватної власності;
- які проживають у гуртожитках;
- які проживають в одній кімнаті по дві і більше сім'ї, незалежно від родинних відносин, або особи різної статі старші за 9 років, крім подружжя (в тому числі якщо займане ними жиле приміщення складається більш як з однієї кімнати).

КРОК 2: Документи, які подаються до виконавчого комітету Ради народних депутатів за місцем проживання громадян:

- заява про взяття на квартирний облік (підписується членами сім'ї, які разом проживають);
- довідка з місця проживання про склад сім'ї та прописку (форма 3), видана організацією, яка здійснює експлуатацію жилого будинку;

- довідки про те, чи перебувають члени сім'ї на квартирному обліку за місцем роботи (у виконавчому комітеті місцевої Ради);
- копію технічного паспорту квартири або копії сторінок технічного паспорту будинку;
- громадяни, які беруться на облік на пільгових підставах або користуються правом першочергового одержання жилих приміщень, вказують про це у заяві і подають відповідні документи.
- копії паспорту (свідоцтва про народження) та ідентифікаційного коду всіх членів сім'ї;
- інші документи при необхідності запитуються виконавчим комітетом місцевої Ради або адміністрацією підприємства, установи, організації

КРОК 3: Рішення щодо взяття на квартирний облік повинно бути винесене у місячний строк з дня подання громадянином необхідних документів.

Громадяни, які перебувають на квартирному обліку проходять щорічну перереєстрацію, в ході якої перевіряються їх облікові дані.

КРОК 4: У першу чергу жилі приміщення надаються:

- інвалідам Великої Вітчизняної війни і сім'ям воїнів (партизанів), які загинули чи пропали безвісти, і прирівняним до них у встановленому порядку особам.
- учасникам бойових дій та учасникам війни.

Жиле приміщення надається громадянам у межах 13,65 кв.м жилої площі на одну особу, але не менше рівня середньої забезпеченості громадян жилою площею в даному населеному пункті (9 кв.м на одну особу). При цьому враховується жила площа у жилому будинку (квартирі), що перебуває у приватній власності громадян, якщо ними не використані житлові чеки.

Військовослужбовці за контрактом, під час проходження військової служби стають на квартирний облік Міністерства Оборони України.

ПИТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК.

Згідно зі статтею 121 Земельного кодексу України кожен громадянин України має право на безоплатне отримання земельної ділянки із земель державної або комунальної власності в таких розмірах:

- **для ведення фермерського господарства** - в розмірі земельної частки (паю), визначеної для членів сільськогосподарських підприємств, розташованих на території сільської, селищної, міської ради, де знаходиться фермерське господарство;
- **для ведення особистого селянського господарства** - не більше 2,0 гектара;
- **для ведення садівництва** - не більше 0,12 гектара;
- **для будівництва та обслуговування житлового будинку**, господарських будівель і споруд (присадибна ділянка) у селах - не більше 0,25 гектара, в селищах - не більше 0,15 гектара, в містах - не більше 0,10 гектара;
- **для індивідуального дачного будівництва** - не більше 0,10 гектара;
- **для будівництва індивідуальних гаражів** - не більше 0,01 гектара.

Увага: Земельний кодекс України встановлює, що передача земельних ділянок безоплатно у власність громадян у межах зазначених норм, провадиться один раз по кожному виду використання.

ЗАГАЛЬНА СХЕМА безоплатного отримання земельної ділянки громадянином України:

КРОК 1. Зв'язатися з органом, уповноваженого здійснювати розпорядження земельними ділянками державної або комунальної власності, із заявою про безоплатне надання земельної ділянки у власність.

Таким органом щодо земель комунальної власності, переважно розташовані в межах населених пунктів, є відповідна сільська, селищна, міська рада, а щодо земель державної власності, які, як правило, розташовані за межами населених пунктів, є:

- при наданні земельних ділянок для ведення садівництва або особистого селянського господарства - Головне управління Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру в області,

- при наданні земельних ділянок в інших випадках - райдержадміністрація.

До клопотання Ви повинні додати:

- Викопіювання з кадастрової карти (плану) (його можна замовити в районному (міському) управлінні земельних ресурсів) або інші графічні матеріали, на яких слід відзначити бажане місце розташування земельної ділянки;

- Погодження землекористувача (у разі вилучення земельної ділянки, що перебуває у користуванні інших осіб) та документи, що підтверджують досвід роботи у сільському господарстві або наявність освіти, здобутої в аграрному навчальному закладі (у разі надання земельної ділянки для ведення фермерського господарства);

- Копію документа, що посвідчує особу (наприклад, паспорта громадянина України).

За результатами розгляду Вашого звернення, уповноважений орган повинен прийняти рішення про надання Вам дозволу на розробку проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки або надати відмову у його наданні.

Важливо! Рішення про надання дозволу на розробку проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки відповідним органом влади має бути прийнято в місячний термін!

Увага! Рішення про відмову у наданні Вам дозволу на розробку проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки має бути мотивовано. Підставами відмови відповідно до статті 118 Земельного кодексу України можуть бути лише невідповідність місця розташування об'єкта вимогам законів, прийнятих відповідно до них нормативно-правових актів, генеральних планів населених пунктів та іншої містобудівної документації, схем землеустрою і техніко-економічних обґрунтувань використання та охорони земель адміністративно - територіальних одиниць, проектів землеустрою щодо впорядкування територій населених пунктів

КРОК 2. Замовити в землевпорядній організації виготовлення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки.

Щоб знайти таку організацію можна:

- звернутися до сусідів чи знайомих, які вже оформили документи на землю, і запитати їх, яка організація це робила;

- звернутися до місцевої ради - як правило, на території сільської чи міської ради працюють кілька землепорядних організацій;
- звернутися в районний (міський) відділ (управління) Держгеокадастру України і дізнатися, які організації працюють на території Вашого району або населеного пункту;
- здійснити пошук в мережі Інтернет.

Увага! Виконавцем робіт у вибраній Вами землепорядній організації може бути тільки особа, яка має сертифікат інженера-землепорядника. Перелік таких осіб розміщений на офіційному сайті Держгеокадастру за адресою: <http://www.dazru.gov.ua> (підрозділ «Державний реєстр сертифікованих інженерів-землепорядників» розділу «Ліцензування й сертифікація»). Без наявності такого сертифікату у виконавця робіт проект землеустрою буде вважатися недійсним і державної реєстрації земельної ділянки здійснено не буде.

Важливо знати! Складання документації із землеустрою передбачає, що інженер-землепорядник повинен визначити точні межі земельної ділянки, їх геодезичні координати і скласти кадастровий план земельної ділянки. При необхідності, землепорядник встановить прикордонні знаки. Це необхідно для того, щоб додати відомості про Вашу земельну ділянку до Державного земельного кадастру. Надалі це дозволить, при необхідності, відновлювати кордони Вашої ділянки і краще захистити Ваше право на землю.

КРОК 3. Домовтеся із землепорядною організацією про вартість, терміни виконання робіт і укладіть відповідний договір. Будьте уважні при укладенні договору! Обов'язково прочитайте проект договору, а якщо якісь з його умов Вам незрозумілі - зверніться до юристів (або родичів, сусідів, знайомих). Типовий договір, форма якого затверджена Кабінетом Міністрів України, Ви зможете знайти на Земельному порталі України zem.ua.

Зверніть увагу на те, щоб у договорі були вказані конкретні терміни виконання робіт! Термін виконання робіт згідно із законодавством не може перевищувати 6 місяців.

КРОК 4. Землепорядна організація виконати геодезичні роботи і землеустрою щодо відведення земельної ділянки в строки, встановлені договором. Межі земельної ділянки, при необхідності,

повинні бути закріплені межовими знаками встановленого зразка. Проект землеустрою повинен бути складений у паперовій формі та у формі електронного документа.

Увага! Вимагайте від землевпорядної організації надання Вам примірника виготовленої землевпорядної документації в паперовій формі. У випадку виникнення спору щодо меж земельної ділянки в суді, вона буде служити доказом.

Важливо знати! Земельний кодекс України встановлює обов'язковість погодження меж земельної ділянки з власниками і користувачами суміжних ділянок при проведенні кадастрових зйомок. Однак це не означає, що сусід може безпідставно відмовити в такому погодженні, вимагаючи перенесення кордону на свою користь. Всі свої вимоги він аргументувати і підтвердити.

Проект відведення земельної ділянки підлягає погодженню компетентними органами відповідно до статті 186-1 Земельного кодексу України.

У разі, якщо надання земельної ділянки планується здійснити за рахунок особливо цінних земель, земель лісового фонду, а також земель водного фонду, природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення, проект землеустрою щодо відведення земельних ділянок підлягає обов'язковій експертизі, яка проводиться Держгеокадастром України .

КРОК 5. Вам слід звернутися до державного кадастрового реєстратора в територіальному (районному, міському) органі Держгеокадастру України із заявою про державну реєстрацію земельної ділянки. Якщо інше не передбачено договором про розробку проекту, в цей орган має звертатися землевпорядна організація.

До заяви додається:

- ✓ Копія документа, що посвідчує особу;
- ✓ Копія документа, що посвідчує повноваження діяти від Вашого імені (договір, довіреність);
- ✓ Копія документа про присвоєння податкового номера;
- ✓ Розроблений і погоджений уповноваженими органами проект землеустрою щодо відведення земельної ділянки в паперовому вигляді та у формі електронного документа, а у випадку, якщо за

проектом проводилася державна експертиза - також оригінал позитивного висновку цієї експертизи;

✓ Документ, Що підтверджує оплату послуг з державної реєстрації земельної ділянки та внесення відомостей до Державного земельного кадастру.

Увага! Згідно постанови Кабінету Міністрів України від 1 серпня 2011 року № 835, плата за проведення державної реєстрації земельної ділянки становить 65 грн

КРОК 6. Представлена Вами заяву протягом 14 днів розглядається державним кадастровим реєстратором територіального органу Держгеокадастру в районі (місті), за результатом чого, в разі, якщо подані документи складені правильно, а межі ділянки не порушують меж вже зареєстрованих ділянок, державний кадастровий реєстратор реєструє Вашу земельну ділянку в Державному земельному кадастрі і видає Вам Витяг з Державного земельного кадастру про земельну ділянку із зазначенням у ньому кадастрового номера.

КРОК 7. Ви повинні подати до органу, уповноваженого розпоряджатися земельною ділянкою, клопотання про затвердження проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки. До клопотання Ви повинні додати:

- Екземпляр погодженого проекту,
- Витяг з Державного земельного кадастру про земельну ділянку.

КРОК 8. Орган, уповноважений розпоряджатися земельною ділянкою, повинен прийняти рішення про затвердження проекту і звернутися до Реєстраційної служби відповідного підрозділу Міністерства юстиції України за місцезнаходженням земельної ділянки із заявою про державну реєстрацію права власності держави або територіальної громади на земельну ділянку.

КРОК 9. Після здійснення державної реєстрації права власності держави або територіальної громади на земельну ділянку, зазначену орган повинен прийняти рішення про безоплатну передачу земельної ділянки Вам у власність.

Увага! У рішенні обов'язково повинна бути зазначена площа, місце розташування та кадастровий номер земельної ділянки, який вказаний в Витязі з Державного земельного кадастру.

КРОК 10. Після отримання рішення про безоплатну передачу Вам у власність земельної ділянки, Ви можете за своїм вибором:

- подати в Реєстраційній службі заяву про державну реєстрацію Вашого права власності на земельну ділянку,
- подати зазначену заяву через державного кадастрового реєстратора управління земельних ресурсів, в якому Ви отримували Витяг з Державного земельного кадастру про земельну ділянку.

До заяви додаються:

✓ Заява про державну реєстрацію (бланк заяви можна завантажити з офіційного сайту Державної реєстраційної служби за адресою: <http://www.drсу.gov.ua/show/10163>);

✓ Копія документа, що посвідчує особу заявника;

✓ Копія реєстраційного номера облікової картки платника податків згідно з Державним реєстром фізичних осіб - платників податків (крім випадків, коли особа через свої релігійні або інші переконання відмовляється від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, офіційно повідомила про це відповідні органи державної влади і має відмітку в паспорті громадянина України);

✓ Документ, що підтверджує внесення плати за надання витягу з Державного реєстру прав;

✓ Документ про сплату державного мита (за винятком випадків, коли особа звільнена від сплати державного мита);

✓ Завірена копія рішення про безоплатну передачу земельної ділянки,

✓ Виписка з Державного земельного кадастру про земельну ділянку.

КРОК 11. Подано заяву протягом 14 днів розглядається Державним реєстратором, за результатом чого, в разі, якщо подані документи складені вірно, Вам видається Свідоцтво про право власності на земельну ділянку та Витяг з Державного реєстру прав на нерухоме майно та їх обтяжень (у разі, коли заява подано за Вашим

бажанням державним кадастровим реєстратором, зазначені документи Ви отримуєте у нього). З цього часу Ваше право власності на земельну ділянку зареєстровано державою.

ОТРИМАННЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ ПІД БУДІВНИЦТВО.

Відповідно до ст. 40 Земельного кодексу України громадянам України за рішенням органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування земельні ділянки для будівництва та обслуговування житлового будинку, господарських будівель і гаражного будівництва в межах норм, визначених Земельним кодексом України, **можуть передаватися безоплатно у власність або надаватися у оренду.**

Увага! Відповідно до ст. 38 Земельного кодексу України земельні ділянки з цільовим призначенням «для громадської та житлової забудови» можуть надаватися виключно в межах населеного пункту.

Порядок безоплатної передачі земельної ділянки для будівництва та обслуговування житлового будинку, господарських будівель і гаражного будівництва у власність.

Статтею 121 Земельного кодексу України визначено, що громадяни України мають право на безоплатну передачу їм земельних ділянок із земель державної та комунальної власності для:

будівництва і обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд (присадибна ділянка)

1. **у селах** у розмірі **не більше 0,25 гектара;**
2. **у селищах** у розмірі **не більше 0,15 гектара;**
3. **в містах** у розмірах **не більше 0,10 гектара.**
4. для будівництва індивідуальних гаражів **не більше 0,01 га**

Безоплатна передача земельної ділянки для будівництва і обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд

(присадибна ділянка) на практиці відбувається за порядком, який визначений ст. 118 Земельного кодексу України на підставі технічних матеріалів, які підтверджують розмір земельної ділянки, яка перебуває є користуванні, або за проектом землеустрою щодо відведення земельної ділянки, якщо вона передається із земель запасу.

СХЕМА безоплатного отримання у власність земельної ділянки для будівництва із земель запасу (з врахуванням процедури загальної схеми):

КРОК 1. Подати клопотання (заяву) до місцевої ради встановленим зразком:

КРОК 2. Місцева рада розглядає клопотання та приймає рішення про надання дозволу на розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки або відмовляє у задоволенні клопотання.

КРОК 3. Отримавши дозвіл від місцевої ради, необхідно для розроблення землевпорядної документації на земельну ділянку звернутися до землевпорядної організації, яка має ліцензію на виконання таких робіт.

КРОК 4. Землевпорядна організація розробляє проект землеустрою щодо відведення земельної ділянки та здійснює його погодження у необхідних органах.

КРОК 5. Місцева рада приймає рішення про затвердження проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки та надання її у власність.

КРОК 6. Орган земельних ресурсів на основі рішення місцевої ради видає державний акт на право власності.

ПОШУК РОБОТИ.

Державна служба зайнятості допоможе:

- знайти роботу – тимчасову або постійну;
- взяти участь у громадських або інших роботах тимчасового характеру;

- пройти професійну підготовку, перепідготовку або підвищити свою кваліфікацію;
- отримати статус безробітного та матеріальну допомогу на випадок безробіття.

Реєстрація в центрі зайнятості проводиться **незалежно від зареєстрованого місця проживання чи перебування.**

Для реєстрації в службі зайнятості подаються:

- ✓ паспорт громадянина України (або тимчасове посвідчення громадянина України);
- ✓ облікова картка платника податків (ідентифікаційний код);
- ✓ трудова книжка (за наявності), цивільно-правовий договір чи документ, який підтверджує період зайнятості;
- ✓ документи про освіту (за наявності);
- ✓ військовий квиток із зазначенням дати взяття на облік у військкоматі відповідно до законодавства.
- ✓ витяг з наказу військової частини або військового комісаріату із зазначенням періоду проходження служби та підстав звільнення;
- ✓ довідку про грошове забезпечення за останні 12 місяців, що передують реєстрації в службі зайнятості, видану військовим комісаріатом або військовою частиною;
- ✓ посвідчення учасника бойових дій або довідку, видану командиром військової частини, що підтверджує участь у АТО.

ПРИЗНАЧЕННЯ ДОПОМОГИ ПО БЕЗРОБІТТЮ.

Допомога по безробіттю виплачується з 8 дня після реєстрації застрахованої особи в установленому порядку в державній службі зайнятості.

Загальна тривалість виплати допомоги по безробіттю не може перевищувати 360 календарних днів протягом двох років. Для осіб передпенсійного віку (за 2 роки до настання права

на пенсію) тривалість виплати допомоги по безробіттю не може перевищувати 720 календарних днів.

Напідставі абз.1 п.1 ст.22 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» (далі – Закон) право на допомогу по безробіттю залежно від страхового стажу мають застраховані особи, визнані в установленому порядку безробітними, **страховий стаж яких протягом 12 місяців**, що передували реєстрації особи як безробітної, становить не менше, ніж шість місяців за даними Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Відповідно до п. 1 ст. 23 Закону застрахованим особам, зазначеним у п.1 ст. 22, розмір допомоги по безробіттю визначається у відсотках до їх середньоденного грошового забезпечення, визначеного відповідно до Порядку обчислення середньої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням (1266-2001-п), затвердженого Кабінетом Міністрів України, залежно від страхового стажу та обчислюється у відсотках:

- до 2 років - 50 відсотків;
- від 2 до 6 років - 55 відсотків;
- від 6 до 10 років - 60 відсотків;
- понад 10 років - 70 відсотків.

Допомога по безробіттю виплачується залежно від тривалості безробіття у відсотках до визначеного розміру:

- перші 90 календарних днів - 100 відсотків;
- протягом наступних 90 календарних днів - 80 відсотків;
- у подальшому - 70 відсотків.

Допомога по безробіттю з урахуванням страхового стажу (за п.1,3,4,5 ст.22, п.1 ст.23 Закону) **військовослужбовцю призначається на підставі** особистої заяви безробітного, довідки (довідок) про виплачене грошове забезпечення, трудової книжки, військового квитка, копії цивільно-правового договору, за пред'явленням, у разі наявності, свідоцтва про загальнообов'язкове державне соціальне страхування та паспорта або іншого документа, що посвідчує особу. Довідка про грошове забезпечення військовослужбовця ви-

дається військовим комісаріатом, де особа перебуває на обліку або військовою частиною, де особа проходила службу.

Відповідно до п.2 ст.22 Закону застраховані особи, визнані в установленому порядку безробітними, які протягом 12 місяців, що передували реєстрації особи як безробітної, за даними Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування **мають страховий стаж менше шести місяців** мають право на допомогу по безробіттю у мінімальному розмірі (за станом на сьогодні – 544 грн. за повний місяць).

Якщо Ви офіційно працювали на роботі або проходили військову службу (крім строкової служби) та якщо служба зайнятості не може Вас працевлаштувати протягом місяця у зв'язку з відсутністю на ринку праці підходящої роботи, то Ви можете отримати допомогу по безробіттю одноразово для організації підприємницької діяльності. Така допомога не виплачується особам, які протягом останніх 24 місяців, що передували початку безробіття, були зареєстровані як суб'єкти підприємницької діяльності. Більш детальну інформацію Вам представлять спеціалісти служби зайнятості. Бажаючим започаткувати власну справу надаються профорієнтаційні послуги та послуги з професійного навчання основам підприємницької діяльності.

ОПЛАЧУВАНІ ГРОМАДСЬКІ РОБОТИ ТА ІНШІ РОБОТИ ТИМЧАСОВОГО ХАРАКТЕРУ

Громадські роботи – суспільно корисні роботи, що здійснюються в інтересах місцевої громади і виконуються добровільно.

Оплата праці за громадські роботи здійснюється по факту виконаних робіт, а її розмір **не може бути меншим за мінімальну заробітну плату**, встановлену законом України за повний місяць роботи.

Оплачувані громадські роботи пропонуються:

- зареєстрованим безробітним;

- особам, які перебувають на обліку в центрах зайнятості як такі, що шукають роботу;
- працівникам, які втратили частину заробітної плати внаслідок вимушеного скорочення виробництва до 50% передбаченої законодавством тривалості робочого часу у зв'язку із зупиненням (скороченням) виробництва продукції.

Якщо Ви погодилися на виконання громадських робіт:

- З Вами укладається **трудовий договір з обумовленим строком дії**, але не більше ніж на 180 календарних днів протягом року.
- На Вас поширюються **державні соціальні гарантії**, передбачені чинним законодавством.
- Якщо Ви маєте статус безробітного, то участь в громадських та інших роботах тимчасового характеру за направленням центру зайнятості **не позбавляє Вас статусу безробітного**.
- Якщо Ви маєте статус безробітного і отримуєте допомогу з безробіття, то за Вами **зберігається виплата допомоги з безробіття** у розмірах і в строки, встановлені законом.
- Період участі в таких роботах **входить до страхового стажу** для наступних страхових випадків.

ЯК ВІДКРИТИ ВЛАСНУ СПРАВУ І ОТРИМАТИ ДОПОМОГУ ДЛЯ ЇЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Безробітним, які не можуть бути працевлаштовані у зв'язку з відсутністю підходящої роботи, допомога з безробіття може виплачуватись **одноразово для організації підприємницької діяльності**.

Якщо Ви отримали в установленому порядку статус безробітного і **бажаєте почати власну справу**, для Вас:

- інформування щодо можливостей відкриття власної справи
- тестування на виявлення здібностей до підприємництва
- допомога у пошуку перспективної бізнес-ідеї

- курси з «Основ підприємницької діяльності»
- допомога в складанні бізнес-плану та фінансових розрахунків

Безробітний подає **заяву** про виплату допомоги по безробіттю одноразово для **організації підприємницької діяльності і бізнес-план** на розгляд спеціальної комісії. Остаточне рішення приймає директор центру зайнятості з урахуванням висновків комісії.

За сприяння служби зайнятості Ви також можете отримати кваліфіковані консультації з питань:

- законодавства щодо державної реєстрації суб'єктів господарювання, ліцензування
- патентування та сертифікації підприємницької діяльності
- податкового законодавства
- відкриття рахунків у банківських установах
- з інших питань щодо підприємницької діяльності

За більш детальною інформацією звертайтеся до будь-якого центру зайнятості:

Обласний центр зайнятості:

м. Житомир, вул. Київська, 83, т. (0412) 360_328, т./факс (0412) 362_475

E-mail: zhitom@ocz.ic.zt.ua, <http://www.dcz.gov.ua/zhy>

Міські центри зайнятості:

м. Житомир, вул. Черняхівського, 110, т. (0412) 246_960

м. Бердичів, вул. К. Маркса, 26, т. (243) 26_143

м. Коростень, вул. Ольгинська, 3, т. (242) 43_355

м. Малин, вул. Шевченка, 1а, т. (233) 52_287

м. Новоград-Волинський, вул. Замкова, 7, т. (241) 52_132

Районні центри зайнятості:

м. Андрушівка, вул. Воб'яна, 4, т.(236) 21_566

м. Баранівка, вул. Леваневського, 47, т.(244) 42_253

смт Брусилів, вул. Лермонтова, 9, т.(262) 30_257

смт Володарсько-Волинський, вул. Володарського, 26, т. (245) 31_128

смт Ємільчине, вул. Шевченка, 7, т.(249) 21_326

м. Коростишів, вул. К. Маркса, 32, т.(230) 52_401

смт Лугіни, вул. Д. Донського, 43, т.(261) 91_673
смт Любар, провулок Шкільний, 2, т.(247) 21_227
м. Овруч, вул. Прикордонна, 14, т.(248) 42_212
м. Олевськ, вул. Свято-Миколаївська, 29, т.(235) 21_790
смт Попільня, вул. Б. Хмельницького, 24а, т. (237) 25_787
м. Радомишль, вул. Мала Житомирська, 5, т. (232) 43_041
смт Романів, вул. Шевченка, 71, т. (246) 21_863
смт Ружин, вул. Бірюкова, 69а, т. (238) 31_376
смт Червоноармійськ, вул. Леніна, 127, т. (231) 31_637
смт Черняхів, вул. Коростенська, 2а, т. (234) 42_136
смт Чуднів, вул. Житомирська, 14а, т. (239) 22_970

**ГАРЯЧА ЛІНІЯ (БЕЗКОШТОВНО) державної служби зайнятості
0-800-50-50-60 (зі стаціонарного телефону)
730 (з мобільного телефону)
Веб-ресурси: www.dcz.gov.ua, www.trud.gov.ua**

ЦЕНТР ДОПОМОГИ УЧАСНИКАМ АТО ПРИ ЖИТОМИРСЬКИЙ ОДА

Центр допомоги учасникам АТО при Житомирській ОДА створений першим серед подібних Центрів в Україні – 12 березня 2015 року.

Щоденно у Центрі чергують 6 представників відповідних структурних підрозділів ОДА: управління інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю (1), департаменту праці та соціального захисту населення (2), управління охорони здоров'я (2), Головного управління Держгеокадастру у Житомирській області (1).

Для отримання медичної консультації та огляду спеціалістів або направлення на реабілітацію в санаторій «Деніші» потрібно звернутися до обласної клінічної лікарні ім. О.Ф.Гербачевського за адресою: м. Житомир, вул. Червоного Хреста, 3.

Для лікування та протезування зубів потрібно звернутися за наступними адресами:

Лікування зубів:

м. Житомир, вул. 1-го Травня, 2. Прийомні дні: Пн.-Вт.
(1 поверх реєстратура) тел: (0412) 220-982

м. Житомир, вул. Котовського, 33а. Прийомні дні: Ср.-Чт.-Пт.
(1 поверх реєстратура) тел: (0412) 517-356

Протезування зубів:

м. Житомир, вул. 1-го Травня, 2. Прийомні дні: Пн.-Пт.
КП «Стомакс» (3 поверх), тел. (093) 0123246

Лікування та протезування зубів:

м. Житомир, вул. В. Бердичівська, 33, госпрозрахункова поліклініка, тел. 37-47-22.

Прийомні дні Пн – Пт з 8-00 до 19-00, Сб з 9-00 до 13-00

При собі мати документи:

копія паспорта, копія ідентифікаційного коду, копія довідки учасника АТО + оригінали цих документів.

Щоб оформити пільги на комунальні послуги, потрібно звернутися до обслуговуючих компаній з оригіналами та копіями паспорта, ідентифікаційного коду та посвідчення УБД.

Для отримання путівки на санаторно-курортне лікування необхідно стати на облік в управлінні праці і соцзахисту населення, надавши до управління медичну довідку (форма № 070/о), копії паспорта, ідентифікаційного коду та посвідчення учасника бойових дій.

Для отримання земельної ділянки під ведення особистого сільського господарства необхідно звернутися до Головного управління Держгеокадастру в Житомирській області, яке знаходиться за адресою: м. Житомир, вул. Довженка, 45.

Для отримання матеріальної допомоги військовослужбовцям, які отримали поранення та захворювання в ході проведення АТО, необхідно надати до Центру допомоги учасникам АТО (м. Житомир, м-н С.П. Корольова, 1, каб. 101) наступний пакет документів:

1. Заява на ім'я голови облдержадміністрації;

2. Копія сторінок паспорта з даними про прізвище, ім'я, по батькові і місце реєстрації заявника;
3. Копія довідки про присвоєння ідентифікаційного номера заявнику;
4. Довідка з військової частини про перебування в зоні АТО;
5. Медичні довідки, виписки, епікризи, які підтверджують стан здоров'я заявника;
6. Акт обстеження житлових умов (ЖЕК, сільська рада);
7. Довідка про склад сім'ї;
8. Довідка про доходи (за три місяці).

Детальні консультації щодо пільг та іншу допомогу можна отримати в Центрі допомоги учасникам АТО при Житомирській ОДА, який знаходиться за адресою: м. Житомир, м-н С.П. Корольова, 1, каб. 101, працює з 9-00 по 18-00, в п'ятницю з 9-00 по 17-00, тел. (0412) 475_006, 475_008, (096) 454_6185.

«ЦЕНТР СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ УЧАСНИКАМ АТО ТА ЇХ СІМ'ЯМ» М. ЖИТОМИР

Це спеціалізоване формування, що утворено Житомирським міським центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. Головна мета Центру: здійснення соціальної підтримки учасників бойових дій-АТО та їх сімей шляхом здійснення заходів з організації допомоги в співпраці з державними установами, місцевим самоврядуванням, благодійними та громадськими організаціями.

Відповідно до покладених завдань щодо учасників бойових дій-АТО Центр:

- ✓ Надає юридичні консультації з питань оформлення соціальних пільг відповідно до вимог чинного законодавства;
- ✓ Організовує надання психологічної допомоги;
- ✓ Організовує надання медичної допомоги;

- ✓ Координує та аналізує роботу гарячої лінії;
- ✓ Координує роботу з вирішення інших проблемних питань щодо забезпечення першочергових потреб;

Адреса: м. Житомир, майдан С.П, Корольова, 6

Керівник Центру: Кликова Аннета Миколаївна, (067) 597_5259

Загальний (0412) 469-114, Оверчук Юлія Володимирівна (096) 829_9367

ВІЛЬЯМ БРОЙЛЗ-МОЛОДШИЙ «ЗА ЩО МИ ТАК ПОЛЮБЛЯЄМО ВІЙНУ».

«... я зізнався собі, що тоді, багато років тому, мені теж подобалася війна, подобалася сильніше, ніж я міг усвідомити. І в той же самий час я її ненавидів. Запитайте мене, запитайте будь-якого, хто був на війні, - швидше за все, вам дадуть відповідь, що не хочуть про це говорити, як би тому, що ці спогади так жахливі, так ненависні нам, що ми хочемо поховати їх назавжди. І адже зрозуміло, за що всі ненавидять війну. Війна жахлива, потворна, жорстока - було б логічне, якби ми її ненавиділи. Але я підозрюю, що більшості чоловіків, які пройшли війну, якщо вони не стануть собі брехати, доведеться зізнатися, що десь глибоко всередині вона подобалася їм, подобалася найбільше, що їм довелося пережити до або після. Але як пояснити це дружині, дітям, батькам, друзям?

Ось чому чоловіки, яким зараз за шістдесят або за сімдесят, сидять в своїх гаражах і більйардних по всій Америці і думають, що не було в їх житті нічого кращого дня, коли вони висаджувалися на парашутах на авіаносець «Сент-Ло» або з боєм брали бліндаж на Окінаві. Ось чому ветерани на своїх зустрічах ніяково накачуються спиртним і вимучено зображують почуття товариськості, все сильніше хмурніючи і ховаючи підступають сльози: ви знову разом, ці люди були тобі як брати, але це вже не те, і завжди буде не те. Ось чому, повернувшись з В'єтнаму, ми розгублено тинялися, не знаю-

чи, чим себе зайняти, не відчуваючи інтересу ні до кого і ні до чого. Щось назавжди пішло з нашого життя, і вели ми себе як люди, що втратили найбільшу любов і не сміються нікому в цьому зізнатися.

Ми не могли висловити своїх почуттів почасти тому, що для них не було мови: цивільні прикметники, іменники, дієслова і прислівники створені як ніби для іншого всесвіту. Не існує метафор, які могли б зв'язати війну з повсякденним життям. Але крім того, ймовірно, ми мовчали, бо соромилися. Все наше виховання повставало проти любові до війни. У кращому випадку війна - неминуче зло, патріотичний обов'язок, який треба виконати і залишити в минулому. Любити війну означало зрадити ті самі цінності, за які ми воювали. Стати байдужим вироком-реакціонером.

Але, можливо, ще небезпечніше, як для окремих людей, так і для цілих націй, приховувати причини, які змушують нас любити війну.

Альфред Кейзін писав, що війна - перманентний стан людини двадцятого століття. Він має рацію лише частково. Війна - перманентний стан людини, і крапка. Люди вічно воюють із найрізноманітніших приводів - від Олени Троянської до вуха капітана Дженкінса. Два мільйони французів і англійців загинули в брудних окопах Першої світової тільки тому, що студент застрелив ерцгерцога. Насправді причини не мають значення. Кожній війні є своя причина і кожен причину - своя війна.

Століттями люди сподівалися, що з часом прийде прогрес, а з прогресом - світ. Але прогрес просто дав людям кошти зробити війну ще жахливішою; битви наших предків-дикунів не йдуть ні в яке порівняння з тими жахливими війнами, які були розв'язані в двадцятому столітті, на тлі цього впорядкованого, прекрасного, цивілізованої європейської пейзажу, де всі вміють читати, а класична музика грає в кожному сільському кафе. Війна не аберація, а член сім'ї, такий собі божевільний дядечко, якого ми - безуспішно! - Намагаємося замкнути в підвалі.

Візьмемо мене. Я людина мирна. Чи не бився зі шкільних років. Якщо закрити очі на те, що я хижак-м'ясоїд, у мене немає ніякої спраги крові, мені не подобається вбивати тварин, риб або навіть комах. Я проводжу свої дні в відносному достатку, наповнюючи їх роботою і побутовими клопотами. Тепер я до того ж батько, а істота

чоловічої статі, взяти участь у створенні нового життя - природний ворог війни. Я бачив, що війна творить з дітьми, як вона робить їх вбивцями або жертвами, забирає у них батьків, кров, невинність - краде їх дитинство, залишає слід на їхніх тілах, умах, душах.

У В'єтнамі я в основному продирався крізь джунглі і рисові поля без особливих пригод, але я бачив досить, щоб знати, що ніколи більше не захочу воювати і зроблю все можливе, щоб не воював мій син. Так чому ж в самі невідповідні моменти - коли я сиджу на діловій зустрічі, коли їду на роботу, на заході серед граючих дітей - мої думки звертаються до того часу п'ятнадцять років тому, до війни, в яку я не вірив і в якій не хотів брати участь? Чому я сумую про неї?

Я сумую про неї, тому що я любив її. Любив дивною і болісною любов'ю. Коли я говорю про любов до війни, я не маю на увазі романтичне уявлення про неї, яке так зачаровувало покоління, які виросли на романах Вальтера Скотта. Те, що залишилося від цієї романтики, було втоптане в бруд Вердена і Пашендейля: честь і слава не можуть пережити автоматну чергу. І це не бездумне блаженство мучеництва, яке змушує іранських підлітків йти з палицями на іракські танки. Я також не маю на увазі істерію, яка охоплює часом цілі країни, - як в той раз, коли під час війни за Фолклендські острови англійська преса запалила пристрасті, скриті під прохолодним фасадом Британії. Це війна з підставними фігурами, збудження від співучасті без жодного ризику, пристрасть публіки до крові. Цю пристрасть легко роздути, для цього достатньо захопити навіть такий маленький острів, як Гренада. Як будь-яка пристрасть, поки вона триває, вона затьмарює все - відмітає будь-які національні проблеми, і цей ефект завжди експлуатують диктатори, королі і президенти, з тих пір як існує цивілізація.

І я не маю на увазі любов до війни як залежність, з її наркотичним кайфом, коли безумці надсилають поштою своїм коханим відрізані вуха ворогів, коли у пілотів встає виключно, якщо врубати повний форсаж на F-4. І, нарешті, я не кажу про те почуття, яке охоплює сьогодні деяких чоловіків мого віку - чоловіків, які не пішли на війну і тепер відчувають ностальгічну тугу за тим, що втрачено, за класичним чоловічим досвідом, подібно до того, як жінки, які не

народили дітей, турбуються, що пропустили щось важливе в жіночому житті, що не цінували те, що колись було їм доступно.

Я задаюся питанням, чому думаючі і люблячі чоловіки люблять війну, навіть знаючи і ненавидячи її. Як будь-яка любов, любов до війни має складні і іноді суперечливі причини. Деякі з них можна обговорювати порівняно безболісно; інші занадто глибокі і змушують зайти надто далеко. Давайте спочатку розберемося з причинами, сильнішими.

Частина любові до війни походить від того, що це досвід великої інтенсивності; вона корениться у фундаментальній людській пристрасті свідоцтва, споглядання подій, яку Біблія називає «пожадливість очам», а морпіхи у В'єтнамі називали «трахати очима». Війна зупиняє час, концентрує досвід до відчуття жахливого екстазу...»

«... Війна пропонує нескінченну низку екзотичних вражень, про кожне з яких ти подумки вигукуєш «охрінити!» - Їх вистачає на все життя. Більшість людей боїться свободи; війна усуває цю боязнь. Подібно племінному вождю, вона встановлює порядок і дисципліну, а разом з ними приходить і почуття безпеки, і нездоланна жага бунту, постійне бажання зірватися з ланцюга, пролетіти над гніздом зозулі...»

«... Війна заміщає складні сірі зони повсякденному житті мото-рошнуватої незворушною ясністю. На війні ти зазвичай знаєш, хто твій друг, а хто ворог, і знаєш, що робити з тими і з іншими...»

«... Війна - це втеча з повсякденності в особливий світ, де узи, які прив'язують нас до щоденних обов'язків, - узи роботи, суспільства, сім'ї - зникають. На війні все ставки зроблені.

Люди, успішні в мирному житті, не завжди успішні на війні, часом на коняці залишаються відщепенці та невдахи. Найкращий приклад – У.С. Грант, який продавав дрова на вулицях Сент-Луїсу, чотири роки поспіль вже командував армією конфедератів. Я і сам знав багатьох морпехів, які були великими воїнами, але з проблемами пристосовувались до цивільного життя...»

«... Війна - це жахлива, смертельна гра, але це саме гра, найкраща з усіх. А чоловіки люблять гри. Можна повернутися з війни з покаліченим тілом або розумом, можна взагалі не повернутися. Але якщо ти повернешся цілим, то будеш знати, що досліджував

такі куточки душі, які у більшості людей назавжди залишаться нанесеними на карту. Ніщо з того, що я коли-небудь вивчав, не було таким складним, що вимагає такого творчого підходу, як тактика дрібних підрозділів у В'єтнамі. Жоден вид спорту не змушував мене так чітко відчувати межу моїх фізичних і емоційних сил...»

«... Постійна емоція війни, навіть якщо всі інші емоції блякнуть, - це почуття братерства. Бойовий товариш - той, кому можна довірити що завгодно, тому що ти довіряєш йому життя. «На відміну від шлюбу, - писав Філіп Капуто в "Військовому слуху" - це зв'язок, яку не можна розірвати словом, нудьгою або розлученням, нічим, крім смерті». Незважаючи на репутацію відвертої реакційності, війна - єдина утопія, доступна більшості з нас. Не мають значення ніякі особисті багатства і переваги: важлива тільки група. Кожен ділить з товаришами все, що у нього є. Тут немає особливого процесу відбору, просто любов, у якій немає причин, для якої не має значення раса, особистість, освіту - все те, що так важливо в мирний час. Це братська любов в чистому вигляді. Ця любов так інтенсивна, тому що у неї немає обмежень, більш того - і смерть не обмеження...»

Ізоляція - ось що найстрашніше на війні. Військовий історик С. Л. А. Маршалл проводив великі дослідження на матеріалі Другої світової війни і війни в Кореї і виявив, що тільки 25% людей, що потрапили під ворожий вогонь, самі стріляли у відповідь. Незмінно виявлялося, що люди відчували себе самотньо, а людина, яка відчуває себе самотньо в бою, перестає функціонувати: це страшна прелюдія до остаточного самотності смерті. Тільки ті, хто відчували свій зв'язок з іншими, зберігали холоднокровність, вони відчували себе частиною цілого, як ніби товариство стало колективною життєвою силою і дозволяло зберегти свідомість перед обличчям смерті. Але коли ці люди прийшли додому з війни, страх ізоляції залишився назавжди з багатьма з них, немов гірчичне зернятко, кинуте в родючу землю.

Коли я повернувся з В'єтнаму, я намагався підтримувати зв'язок з бойовими товаришами. Ми писали листи, планували зустрічі, але що-небудь завжди заважало нам зібратися. Кілька років ми обмінювалися листівками до Різдва, потім настала тиша. Той особливий світ, на якому трималося наше братство, зник. Ми знову належали

своєму повсякденному житті: роботу, сім'ю, друзів. Ми вирости...»

«... Для нас і для тисяч інших ветеранів меморіал - особлива територія. Війна - театр, а у В'єтнамської війни не було третього акту: декорації розібрані, герої п'єси безцільно бродять по сцені і не можуть покинути її зовсім, у них скінчилися репліки. Приходячи до меморіалу ветеранів В'єтнаму у Вашингтоні, ми писали власні кінцівки, дивилися на імена на стіні, простягали руки і торкалися до них, омивали їх сльозами, прощалися. Ми тепер старше, деякі з нас стали дідусями, деякі з них мають успіху, але меморіал здатний розбудити ту частину кожного з нас, яка все ще там, під вогнем, на самоті. Коли ми прийшли туди, згадали своїх товаришів, віддали їм все, що з нас належало, витягли їх з забутих могил і упокоївся з ними нашу любов, ми нарешті опинилися вдома.

Ось чому ми любимо війну. Але це найпростіші причини, перший їх коло, то, про що ми можемо говорити, не ризикуючи викликати загальне несхвалення і занадто глибоко зануритися в правду про самих себе. Є інші, більш похмурі мотиви, які змушують нас любити війну. Любов до війни виникає з захованого в глибині наших душ союзу сексу з руйнуванням, краси з жахом, любові зі смертю. Війна для більшості чоловіків, можливо, єдиний спосіб стикнутися з таємними закутками власної душі. Чоловікам в якомусь моторошному сенсі війна дарує максимальну близькість до жіночої таємниці дітонародження, ініціацію в містерії життя і смерті. Наче ми піднімаємо всесвіт за куточок і дивимося, що там під нею. Бачити війну - означає дивитися в чорну серцевину речей, в ніким не зайняте простір між життям і смертю, а може бути, і за його межі.

Так пояснюється головна особливість всіх військових спогадів. Кожна хороша військова історія брехлива, принаймні в багатьох важливих деталях. Чим краще історія про війну, тим менше шансів, що вона трапилася насправді. Роберт Грейвз писав, що для нього головним наслідком Першої світової стала «неможливість говорити правду». Я ніколи в житті не чув, щоб морпех розповів репортеріві якусь військову байку і не збрехав. Деякі з тих історій про війну, що я сам розповідаю, теж брехня. У них є моральна і навіть міфологічна правда - але не буквальна. Вони звернені до оповідачам не менш ніж до слухачів, і тим, і іншим вони нагадують

про їх місце в світі. Це прості історії, які розповідають у багаття в продимлена вігвамах після того, як трубка зробила повне коло. За великим рахунком всі вони однакові.

Кращі військові байки про В'єтнам зібрані в «Депеш» Майкла Герра. Одна з найвідоміших така: «Ось яку історію він мені розповів, глибоку і тонку, як рідко буває. Проїшов рік, перш ніж я її зрозумів. "Патруль піднявся на пагорб. Назад повернувся одна людина. Він помер, не встигнувши розповісти нам, що сталося".

«... Це відмінна історія, бойове хайку, цілком сплетене з пустот і темряви, стугонливе похмурим передчуттям. Здається, що таке могло народитися тільки у В'єтнамі. Але тепер послухайте ось це:

«Всі ми вирушили в Геттисберг влітку шістдесят третього, і деякі з нас звідти повернулися; ось і все, решта - подробиці». Так розповів про битву при Геттисберзі якийсь Суон, капітан армії конфедератів. Стиль інший, але історія та ж. І розповідають її, я підозрюю, з тих пір, як існує війна. Її ціль не просвітити, а створити бар'єр; її зміст - не те, що трапалося, а потреба поставити слухача на місце. Я страждав, я там був, а ти ні. Тільки це і важливо. Все інше не передати словами. Після найстрашніших в'єтнамських трагедій говорили: «Це нічого не означає».

«... Військові історії мешкають в міфологічному світі, тому що кожна військова історія розповідає про смерть. І одна з найнеприємніших причин нашої любові до війни в тому, що ми любимо руйнування, нас радує вбивство. У своїй прекрасній книзі про Другу світову «Воїни: роздуми про чоловіків в бою» Грей пише: «Тисячі молодих людей, ніколи не підозрювали про те, що в них живе таке прагнення, навчилися в ході військової життя шаленої радості руйнування». Саме це мав на увазі Хемінгуей, коли писав: «Зізнайся, що тобі подобалося вбивати, це подобається всім добровольцям, визнають вони це чи ні».

Ми з моїм полком просувалися по В'єтнаму, спалюючи халупи (зверніть увагу, як мова намагається нас звільнити: ми не спалювали будинки і не стріляли в людей - ми спалювали халупи і стріляли в вузькооких), вбиваючи собак, свиней, курей, руйнуючи. Як сказав один з нас, «тоді нам здавалося, що це круто». Будь-який стріляв з гранатомета або з кулемета М-60 знає, що в тієї сили, яку на мить

знаходить твій палець на спусковому гачку, є щось спокусливо непереборне. Це чарівний меч, Екскалібур піхотинцю: все, що потрібно, - рушити пальцем майже непомітно, зі швидкістю бажання, що котиться як тінь в мозку. Це навіть не повноцінний синапатичний імпульс, але в ту ж секунду спалах звуку і енергії виривається назовні, і її досить, щоб спалахнуло вантажівку або будинок, або навіть щоб якісь люди перестали існувати. Все летить, розривається і знову перетворюється в прах.

Є зв'язок між цим захопленням і іграми, в які ми грали дітьми, всіма цими козаками-розбійниками та іншої війнушки, всіма цими «піф-паф, ти вбитий», коли кожен вбитий вставав і грав знову. Це фантазійна війна, це те, що ми відчуваємо при знайомстві з фільмами і книжками про неї, де смерть не має наслідків, де у неї немає тієї моторошної остаточності, як у крові, яка витікає з наших безнадійно тендітних тіл на брудну землю. Не тільки хлопчики схильні так фантазувати - часом ця пристрасть охоплює старих, які ніколи не бували на війні, коли вони вимовляють урочисті промови на наших похоронах і проливають такі ж сльози, як над солдатами в кіно, - сльози фантазії, дешеві сльози. Любов до руйнування і вбивства виростає з цього уявлення про війну як про гру, але оскільки така гра смертельно небезпечна, вона здається ще більш привабливою. Це гра, в яку грають ті, що вижили, вже були свідками смерті поблизу і в глибині душі усвідомили, як вона повсюдна, як звичайна і як неминуча...»

«... Я знав одного підполковника. Він був справжній інтелектуал. Його поставили займатися цивільними справами - допомагати в'єтнамцям вирощувати рис і всіляко покращувати умови життя. Він був тонко чуйною людиною, він вів щоденник, і взагалі, здавалося, мав з більшою легкістю завойовувати розуми і серця, ніж командувати в бою. Але його послали на передову, і я одного разу прилетів на його командний пост на наступну ніч після того, як його позиції атакував в'єтконгівський інженерно-саперний батальйон. Більшість моїх хлопців вже були задіяні в інших бойових операціях, тому підполковнику довелося зібрати команду з штабних і кухарів і відтіснити саперів, переслідуючи їх по рисових полях і знищуючи цих загартованих, досвідчених вояків десятками під блискавицями

освітлювальних ракет. На ранок, оглядаючи поле бою, вони нагромаджували мертвих в'єтконгівців, голих, змазаних жиром і брудом, щоб пробиратися через колючий дріт, на вантажні платформи, як пакунки зі сміттям. На обличчі підполковника сяяла усмішка блаженства, яку мені доводилося бачити хіба що на негритянських богослужіннях. Так виглядає людина, охоплена екстазом.

А я, як я відреагував на цю жахливу сцену? Я посміхнувся у відповідь, охоплений таким же блаженством. Ось і ще раз я опинився у кромки свого людського «я», заглянув в безодню і порадив побаченому. Я здався естетичному почуттю, нескінченно далекому від емпатії, того незамінної властивості, що дозволяє нам відчувати страждання інших людей. І я побачив моторошну красу. Війна - це не тільки дух каліцтва, хоча і це теж, тому що вона справа рук диявола. Але віддайте дияволу належне: війна прекрасна величною і спокусливою красою.

Мистецтво протягом століть було пов'язано з війною так само міцно, як і з релігією. Художники Середніх віків і Відродження подарували нам собори, і вони ж подарували нам броню, шпаги, мушкети, гармати дивовижної краси - мистецтво, що підноситься богу війни з тією ж трепетної повагою, з яким різьблені вівтарі підносили богу любові. Війна була громадським ритуалом найвищого ґатунку. Подивіться на прикрашені гармати в паризьких «інвалід» або колісниці із зображеннями богів в музеї «Метрополітен», і сумнівів не залишиться. Ми любимо зброю - не тільки тому, що вона допомагає нам вижити. Є резон і глибше. Ми любимо свої гвинтівки і ножі з тієї ж причини, з якої середньовічні воїни любили обладунки та мечі: вони красиві.

Війна красива. Є щось величне в нічному рушничному бою, щось механічно елегантне в кулеметі М-60. Коли ви стріляєте в нічну темряву, червоні трасери прокреслюють темряву, як ніби ви малюєте світловим пером. Потім маленькі світлові точки починають підморгувати у відповідь, і зелені трасери АК-47 сплітаються з червоними. Все це відбувається на величезній швидкості, але здається завмерлим в часі, вигравіруваним на тілі ночі. А потім, наприклад, підтягуються арт батареї на прізвисько «Привид» і палять зі своїх нелюдських знарядь, як ніби злива падає з неба, як міг би зробити

Бог, якби дуже сильно розлютився. А потім спалахують сигнальні ракети, і, опускаючись на маленьких парашутах, розкидають навколо химерні тіні, і кожен об'єкт, що рухається в їх світлі здається духом, що втік з пекла.

Днем нічого настільки ж картинного не побачиш, але все одно відбувається багато цікавого. Багато хто любив напалм, його тиху міць, його здатність підірвати, миттєво запалити цілий гай або село. Мені завжди здавалося, що напалм переоцінюють - ну хіба що вам подобається вид вугілля покришок. Я вважав за краще білий фосфор. Він вибухав з надзвичайною елегантністю, укутуючи ціль в щільний білий дим, розкидаючи на всі боки палаючі червоні комети з довгим світлим плюмажем. Ще більше - не менше ніж - я любив його за те, що він був призначений для вбивства, для знищення. Спокуса війни - в цій концентрованої красі, так, відокремленої від всіх правил і установок цивілізації, але все ж красі.

«... Сила війни, як і сила любові, народжується в людському серці. Перша породжує смерть, друга - любов. Але життя без смерті безглузда, а на якомусь глибокому рівні любов безглузда без війни. Без війни ми б не знали, з яких глибин піднімається любов, якою силою вона вміє долати невимовне зло і рятувати нас. Ми не випадково любимо війну - любов і війна криються в наших потаємних глибинах. Чи вірно, що ми повинні полюбити один одного або померти? Не тільки: ми повинні полюбити один одного і померти.

Війна, як і смерть, завжди з нами - вічний супутник, таємний співучасник. Щоб відвернутися від її спокуси, подолати смерть, наша любов до світу, до самого життя повинна бути така велика, що це подвиг майже неможливий, майже незрозумілий...»

«... - Далеко ми уїхали від В'єтнаму, правда?

Так. І ні...»

З ЧОГО ПОЧАТИ ПІСЛЯ ПОВЕРНЕННЯ. ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ.

1. Міська Рада. 101 кабінет:

- a) **заява на отримання земельної ділянки площею до 0,1 га в межах міста під будівництво**, але не очікуйте на швидкий результат. На протязі 1 місяця Вам прийде лист з відповіддю-відмовою за різними підставами та рекомендаціями. Не опускайте руки. По перше, в місті ще не проведена інвентаризація земель, це довготривала та коштовно не дешева процедура. Земля, яку знаходить земельний відділ Міськради та Управління Міської Архітектури, учасникам АТО такі передають. По-друге: сформовано три черги: загиблі, поранені та всі інші. На даний час закрити питання із родинами наших загиблих побратимів. Черга поранених також не маленька, в ній більш ніж 200 чоловік. Система працює, але не так швидко, як би нам того вважалося.
- b) **заява на отримання земельної ділянки площею 0,01 га під гараж**, звісно, якщо у Вас є автомобіль. На протязі 1 місяця Вам також прийде лист з відповіддю-відмовою. Вас повідомлять, що в місті для цього створені гаражні кооперативи. Реально, якщо Ви інвалід війни 1 або 2 групи та знайдете вільне містечко поблизу від будинку, де мешкаєте, то у Вас з'являється реальний шанс на гараж поруч.
- c) **заява на отримання матеріальної допомоги** з доданням інформації про підстави: стан здоров'я Вас або Вашої родини, скрутне матеріальне становище та інше. Сума буде, але не одразу і сума буде далеко від астрономічною.

2. Житомирська ОДА, Центр допомоги учасникам АТО

м. Житомир, м-н С.П. Корольова,1, каб. 101, працює з 9-00 по 18-00, в п'ятницю з 9-00 по 17-00, тел. (0412) 475_006, 475_008, (096) 454_6185. Комплексне вирішення Ваших питань.

- a) **Заява на отримання матеріальної допомоги** від Житомирської Обласної Ради. Цифра також без багатьох нуликів, але вписується трьох – чотирьох значні суми.
- b) **Заява до житлово-будівельного кооперативу «Укруп».**

Про цей варіант згадується в листі Житомирської міськради як альтернативи будівництву. Далі докладніше про коопера- тив.

- c) **Щодо отримання путівки до санаторію «Деніші».** Ця процедура здійснюється в рамках програми оздоровлення учасників бойових дій-АТО за рахунок бюджету обласної Ради.
  - d) **Консультація** з представником Державного геокадастру Житомирського обласного управління, отримуєте інформацію щодо отримання реалізації права на земельну ділянку під садівництво, індивідуальне дачне будівництво та ведення індивідуального фермерського господарства. В подальшому тісно співпрацюєте з представниками обласного Управління Держгеокадастру (м. Житомир, вул. Довженко, 47) та районного Управління Держгеокадастру (м. Житомир, вул. Мала Бердичівська, 17)
  - e) **Консультація** з представником обласного медичного управління щодо проблем Вашого здоров'я.
3. **«Центр соціальної допомоги учасникам АТО та їх сім'ям»**

м. Житомир, майдан Корольова, 6:

- a) **Заява на оздоровлення дітей** в санаторії «Супутник».
- b) **Консультація психотерапевта та психолога.**
- c) **Гаряча лінія,** вирішення інших проблемних питань щодо забезпечення першочергових потреб.

4. **Районне Управління праці і соціального захисту населення** за місцем проживання. Стати на облік із санаторно-курортного лікування за рахунок державного бюджету. Надати до управління медичну довідку (форма № 070/о), копії паспорта, ідентифікаційного коду та посвідчення учасника бойових дій. Медична довідка (форма № 070/о) отримується в обласній клінічній лікарні ім. Гербачевського.

5. **Сервісний центр обслуговуючих компаній із надання комунальних послуг.** м. Житомир, вул. Перемоги 10. Щоденно з 9-00 до 18-00, у суботу до 13-00, неділя-вихідний. Звертайтеся **щодо оформлення пільг на комунальні послуги** з оригіналами та копіями паспорта, ідентифікаційного коду та посвідчення УБД. Тут можна

отримати інформацію з питань електро-, тепло- та водопостачання і виконати платежі з комунальних послуг, замовити та отримати технічні умови.

6. **Державна служби у справах ветеранів війни та учасників АТО Житомирської області.** м. Житомир, майдан Корольова 3/14, кабінет 114 (під'їзд, що з боку вулиці Велика Бердичівська, від Міської Ради). Міський телефон: (0412) 422_384. Звертайтеся полюбим питанням, що Вас турбують. Завжди вислухаємо та зробимо все, щоб делегувати питання по рівню компетенції.

ЖИТЛОВО-БУДІВЕЛЬНИЙ КООПЕРАТИВ «УКРОП»

Приєм прийом заяв: м. Житомир, м-н С.П. Корольова,1, каб. 101, працює з 9-00 по 18-00, в п'ятницю з 9-00 по 17-00, тел. (0412) 475_006, 475_008, (096) 454_6185.

I. Кооператив створений в березні 2015 року для реалізації права учасників АТО на безкоштовне отримання земельної ділянки для індивідуального дачного будівництва. Конкретно ми працюємо питання частини земельної ділянки « Житомирського обласного управління лісового господарства » (кадастровий номер - 1822087200 : 01 : 000 : 0056) , який на даний момент використовується ДП « Житомирське лісове господарство ».

II. У 2015 році ми проводили заходи по збільшенню членів Кооперативу та виявлення норм законодавства, що заважають досягнення нашої загальної мети. Крім того, проводились численні консультації з фахівцями та владою на різних рівнях.

III. На початок квітня 2016 в області визнано учасниками бойових дій - АТО близько 5500 людей, що демобілізовано. Ми вже маємо 224 родин загиблих. Чисельність демобілізованих УБД-АТО та осіб, що продовжують виконувати обов'язки в зоні АТО, системно зростає і немає ознак зупинення процесу. В межах населених пунк-

тів ділянки під будівництво фактично не надаються. Практично вирішуються питання лише для родин загиблих, частково для поранених осіб. Показники для міст різні, але на прикладі Житомира лише ~32% поранених отримало земельні ділянки. В черзі для інших УБД-АТО перспективі нульові, за загальному обліку додатково стоїть ~1500 людей, руху немає. Таким чином це є загально-національною проблемою, яку можливо вирішити лише на рівні Кабінету Міністрів України, що вже робиться з підготовкою змін до відповідних розпоряджень та постанов КМУ попередніх років.

IV. Склад Кооперативу включає 1100 членів Кооперативу. На даний час продовжується прийом документів осіб, що виявляють бажання на **отримання земельної ділянки під індивідуальне дачне будівництво як альтернативи будівництва в межах населеного пункту.** 31 березня 2016 року відбулися чергові загальні збори Кооперативу, де затверджено рішення про разовий вступний внесок в сумі 500 гривень. Вступний внесок для сімей загиблих хлопців - « нуль » гривень. Обговорено бачення перспективного розвитку Кооперативу.

V. Принципи роботи з фінансами : гроші готівкою не приймаються категорично. Працюємо з банківським рахунком , який буде відкритий виключно в державному банку або банку з часткою державних активів. Оплата буде здійснюватися по квитанції, які видаємо на наступних загальних зборах. Дату зборів доводимо додатково шляхом ЗМІ та СМС - повідомлення за вказаними в заявах телефонами. Фінансування зарплат Голови, заступників голови, засновників, членів правління, разових виплат, нагород, заохочень та інших статей витрат - НЕ ПЕРЕДБАЧЕНО до моменту отримання землі.

VI. Примітка: Участь у загальних зборах та активі Кооперативу рідних, близьких, друзів, знайомих: допускається і навіть бажано з огляду на те, що багато хлопців ще служать або проживають на території області.

VII. Це ЗАГАЛЬНО-КОЛЕКТИВНИЙ проект. Позитивне рішення Кабінету Міністрів України, так само, як і інших державних структур і посадових осіб залежить від координованої взаємодії активу Кооперативу і підтримки колективу

ДОВІДНИК ОРГАНІЗАЦІЙ

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА У СПРАВАХ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ ТА УЧАСНИКІВ АТО м. Київ, провулок Музейний, 12		
Посада	ПІБ	Контактний телефон
Голова Державної служби України	Дерев'янку Артур Валентинович	(044) 281_0850
Перший Заступник Голови Державної служби України	Мальцев Ігор Всеволодович	(044) 281_0845
Начальник відділу соціальної, професійної адаптації та психологічної реабілітації	Грицунь Наталія Валеріївна	(044) 281_0831 (044) 281_0855
Начальник відділу забезпечення санаторно-курортним лікуванням та засобами реабілітації	Моха Олексій Юрійович	(044) 281_0849 (044) 281_0849
Начальник відділу організаційно- методичного забезпечення з питань надання пільг та житлового забезпечення	Кучук Руслан Миколайович	(044) 281_0856 (044) 281_0854
Начальник відділу меморіальної роботи та з міжнародних питань	Мороз Володимир Миколайович	(044) 281_0846 (044) 281_0834
Заступник директора департаменту-начальник відділу зв'язків з громадськими об'єднаннями	Бубленко Юрій Пантелійович	(044) 281_0844
Сектор правової роботи		(044) 281_0843
ДЕРЖАВНА СЛУЖБА У СПРАВАХ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ ТА УЧАСНИКІВ АТО м. Житомир, майдан Корольова 3/14, кабінет 114		
Завідувач сектору в Житомирській області	Логінов Валерій Володимирович	(0412) 422_384 (097) 441_6104
Головний спеціаліст сектору	Кравчук Руслан Вікторович	(0412) 422_384
Житомирські психологи та психотерапевти Психологічної Кризової Служби (Української асоціації фахівців з подолання наслідків психотравмуючих подій)		
Остапенко Світлана		(096) 7502436
Салітринська Лілія		(097) 2511252

Яковлева Леся	(096) 7716782
Масик Олена	(067) 6658571
Харитоновна Наталія	(093) 1285712
Ткаченко Ольга	(067) 1214626
Вишневська Галина	(097) 2204953

УПРАВЛІННЯ ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ (УПСЗН)	
Андрушівка	13400, м. Андрушівка, вул. Зозулінського, 5 (04136) 21387, (04136) 22791 Керівник: Балюк Альона Миколаївна (04136) 21387 andrsovbez@an.zt.ukrtel.net
Баранівка	12701 м. Баранівка, вул. Соборна, 20 (04144) 42518 Керівник: Ковбан Микола Олександрович, тел.: (04144)4-25-18 upszn-1802@ukr.net
Бердичівський район	13312, м. Бердичів вул. Садова, 3 (04143) 25459 Керівник: Логвінчук Валентина Василівна (04143) 25459 ua1803@ukr.net
Бердичів	13306 м. Бердичів вул. Європейська буд.83 (04143) 25161 факс (04143) 21233 uptszn@brd.zt.ukrtel.net Керівник: Павліківський Олег Деонізович тел.. (04143) 21216
Брусилів	12601 смт, Брусилів, вул. Лермонтова, 9. (04162) 30273, факс (04162) 31074 upszn-brus@ukr.net Керівник: Майструк Андрій Григорович, (04162) 30273
Володар-Волинський	12101, смт. Хорошів вул.Соборна,1 (04145) 32354 upszn-1804@ukr.net Керівник: Панченко Валентина Володимирівна (04145) 32354
Ємільчине	11200, смт. Ємільчине вул. Шевченка, 2 (04149) 21308 факс (04149) 21098 upszn1806@ukr.net Керівник: Петрук Віктор Володимирович (04149) 21098
Житомирський район	10012, м. Житомир, вул. Бориса Тена, 16 (0412) 372202 zt_upszn@i.ua Керівник: Вакулук Людмила Іванівна (0412) 372202

Коростенський район	11500, м. Коростень, вул. І. Франка, 5. (04142) 44489 Факс (04142) 46921 marus@kor.zt.ukrtel.net Керівник: Ситнік Лілія Володимирівна (04142) 44489
Коростень	11500, м. Коростень, вул. Кірова, 8 (04142) 44732 (04142) 47920 kor_upszn-1825@ukr.net Керівник: Єсін Ігор Володимирович, (04142) 44732
Коростишів	12501, м. Коростишів, вул. Святотроїцька, 18 (04130) 52938, факс (04130) 52936 kor_upszn@ukr.net Керівник: Грищук Олена Анатоліївна (04130) 52938
Лугіни	11301, смт. Лугіни, вул. Червона гірка, 21 (04161) 91654 upszn1810@ukr.net Керівник: Каменчук Олена Миколаївна (04161) 91258
Любар	13101, смт. Любар, вул. Незалежності, 55 (04147) 21514 lupszn@lub.zt.ukrtel.net Керівник: Уманець Галина Володимирівна (04147) 21514
Малинський район	11600 м. Малин, вул. Тараскіна 5 (04133) 53318 факс (04133) 53318 malsobez@ml.zt.ukrtel.net Керівник: Олексійчук Жанна Анатоліївна 04133-5-33-18
Малин	11602, м. Малин, вул. Чорновола, 386 (04133) 32576 mupszn@ml.ukrtel.net Керівник: Недогарок Сергій Іванович (04133) 32576
Народичі	11401 смт. Народичі вул. Свято-Миколаївська, 136 (04140) 21250 факс (04140) 21268 (04140) 21648 narpszyn@ukr.net Керівник: Дідух Олександр Володимирович (04140) 21251
Новоград – Волинський район	11708 м. Новоград-Волинський, вул.Ушакова, 4/5 (04141) 52300, sob1814@ukr.net Керівник: Андрущенко Людмила Аркадіївна (04141) 52300
Новоград-Волинський	11708, м. Новоград – Волинський, вул. Ушакова, 40 (04141)35400, (04141) 52421 Факс: (04141) 20013 upszn1823@gmail.com Керівник: Хрущ Лілія Василівна (04141) 3-54-00
Овруч	11101 м. Овруч вул. Гетьмана Виговського, 17 (04148) 43221, (04148) 42385 ovruchup@ukr.net Керівник: Халімончук Тетяна Василівна, (04148) 43221

Олевськ	11002, м. Олевськ, вул. Привокзальна, 5 (04135) 21770 oleup1816@ukr.net Керівник: Островська Ольга Григорівна (04135) 21770
Попільня	13501 смт Попільня вул. Б. Хмельницького, 29 (04137) 25386 upraci@an.zt.ukrtel.net Керівник: Гайдайчук Алла Карпівна (04137) 25386
Радомишль	12201 м. Радомишль вул. Мала Житомирська 10 (04132) 42453 03192632@mail.gov.ua Керівник: Волинець Олена Володимирівна (04132) 42453
Романів	13001, смт. Романів вул. Путіліна, 47 (04146) 21404 romayprns@ukr.net Керівник: Багінський Віктор Антонович (04146) 21404
Ружин	13600, смт. Ружин, вул. Бірюкова, 2 (04138) 31449 (04138) 31804 upszn1819@an.zt.ukrtel.net Керівник: Розумович Ольга Петрівна (04138) 31449
Червоноармійськ	12001, смт Червоноармійськ, вул. Шевченка, 116 (04131) 32434 1820chervsoczah@ukrpost.ua Керівник: Коберник Тетяна Петрівна (04131) 32434
Черняхів	12301 смт. Черняхів вул. Гречко, 35 (04134) 41331 oczah_ch1821@ukr.net Керівник: Зіневич Ярослав Володимирович (04134) 41331
Чуднів	13200, м. Чуднів вул. Житомирська, 15а (04139) 21756 chupszn@ukr.net Керівник: Зотько Олена Павлівна (04139) 21756
Богунський район м. Житомир	10003 м. Житомир, вул. Перемоги, 55 факс/тел. (0412) 425014 boguniya1826@ukr.net Керівник: Якимів Михайло Іванович, тел. (0412) 424-996
Корольовський район м. Житомир	10009, м. Житомир, площа Польова, 8. (0412) 331044 upszncorzt@ukr.net zkor-upszn@ukrpost.ua Керівник: Мисюк Віра Василівна (0412) 331044